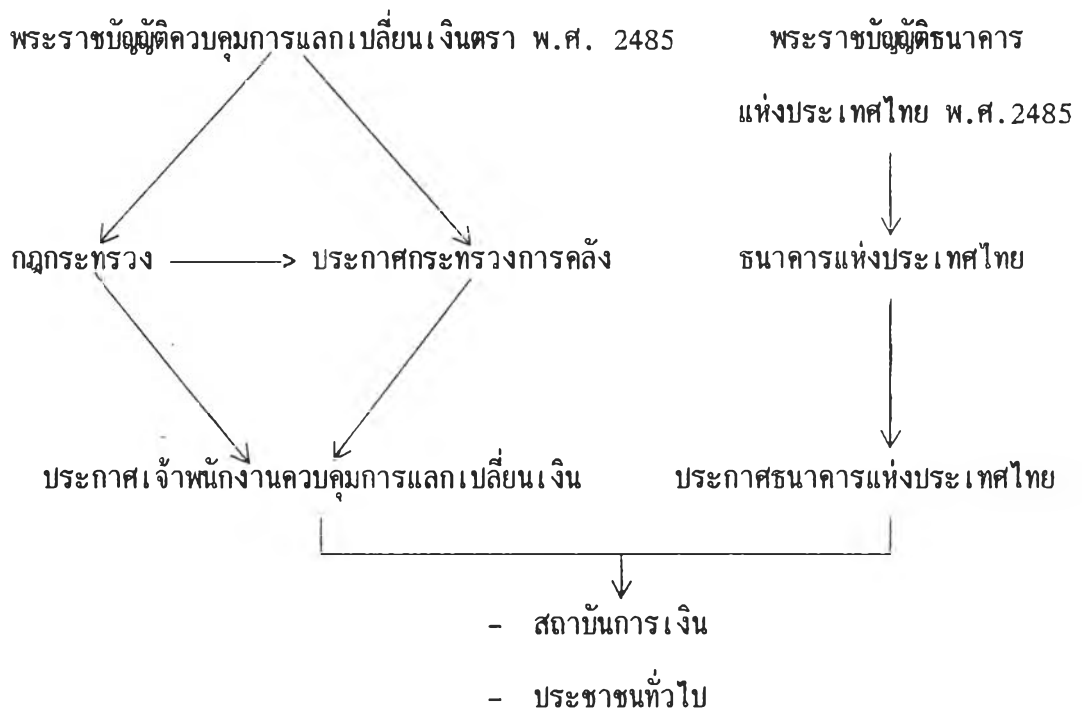

บทที่ 4

ปัญหาของประเทศไทยในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศกับประเทศที่เป็นภาคีและมีใช้
ภาคีของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

โครงสร้างกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทย

สถานการณ์ทางการเงินของประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้
ทางการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ
รัฐบาลจึงเห็นสมควรที่จะให้มีการบัญญัติ "พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา
พ.ศ. 2485" เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศโดยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
กฎหมายดังกล่าวกำหนดหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ ในการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

และให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกกฎกระทรวง (กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎเกณฑ์หลัก) หรือประกาศกระทรวงการคลัง (กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดปลีกย่อย) ได้ตามความเหมาะสม (ซึ่งเป็นการนำหลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ ในพระราชบัญญัติมากำหนดรายละเอียดปลีกย่อย) เพราะกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงจะแก้ไขเพิ่มเติมได้ง่าย ทำให้กฎหมายเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ นอกจากนี้เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ควบคุมดูแลนโยบายทางการเงินของประเทศ และการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายทางการเงิน ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยโดยอาศัยอำนาจของกฎกระทรวงหรือประกาศกระทรวงการคลังสามารถออกประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินหรือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจได้ง่าย

ก่อนที่จะมีการผ่อนคลายการบริวรรตเงินตรา กฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยมีความไม่ชัดเจน เข้าใจยาก จนในบางครั้งสร้างปัญหาในทางปฏิบัติแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่กฎหมายหลังการผ่อนคลายจะกำหนดกฎเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการไว้ชัดเจน ทำให้เข้าใจได้และง่ายต่อการปฏิบัติ อาทิเช่น หากนักธุรกิจต้องการส่งเงินตราไปยังต่างประเทศ เมื่อศึกษาจากกฎหมายก็จะทราบแนวทางในการปฏิบัติได้เอง ก่อนที่จะมาดำเนินการผ่านตัวแทนรับอนุญาตหรือเจ้าพนักงาน โดยกฎหมายจะกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารหลักฐานที่จะต้องนำมายื่นประกอบเพื่อขอซื้อหรือแลกเปลี่ยนหรือถอนหรือกู้ยืมต่อตัวแทนรับอนุญาต และกำหนดวงเงินโดยแยกตามประเภทธุรกรรม แต่ถ้าจำนวนเงินเกินกว่าที่กำหนดจะต้องมาขออนุญาตจากเจ้าพนักงาน

การศึกษาถึงหลักกฎหมายและปัญหาของต่างประเทศเกี่ยวกับการทำธุรกรรม - ระหว่างประเทศกับประเทศที่เป็นภาคีและมีใช้ภาคีของกองทุนฯ ในบทที่ 3 เป็นการพิจารณาในมุมมองที่มีการไปทำธุรกรรมกับรัฐที่มีการตั้งระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา (EXCHANGE CONTROL REGULATIONS) ซึ่งถ้านำมาเทียบเคียงกับประเทศไทยก็อาจสรุปได้ว่า เมื่อเกิดปัญหาจากการทำธุรกรรมกับรัฐที่มีระเบียบควบคุมฯ ก็ต้องใช้หลักกฎหมายเดียวกันในการแก้ปัญห เพราะประเทศไทยเป็นรัฐสมาชิกหนึ่งของกองทุน ฯ

แต่การศึกษาในบทนี้จะพิจารณาถึงการที่ประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราว่า เมื่อประเทศไทยประกาศรับพันธะข้อ 8 และทางการได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายเพื่อผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราควบคู่กันไปด้วย ยังคงมีส่วนใดของตัวบทกฎหมายหรือไม่ที่เป็นข้อจำกัดทางการเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดตามพันธะข้อ 8 มาตรา 2(ก) หรือเพื่อธุรกรรมเงินทุนตามพันธะข้อ 6 มาตรา 3 หรือเป็นการควบคุมทางด้านเงินตราซึ่งอาจสร้างปัญหาและอุปสรรคต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศทั้งกับประเทศภาคีและมีใช้ภาคีของกองทุนฯ

4.1 การทำธุรกรรมกับประเทศภาคีกองทุนฯ

4.2 การทำธุรกรรมกับประเทศที่มีใช้ภาคีกองทุนฯ

4.1 การทำธุรกรรมกับประเทศภาคีกองทุนฯ

หลังจาก 21 พฤษภาคม 2533 ที่ประเทศไทยได้ประกาศรับพันธะข้อ 8 เป็นต้นมา ธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังได้ประกาศผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรามาเป็นระยะ ๆ โดยในการประกาศผ่อนคลายการควบคุมฯ ระยะแรกที่ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 22 พฤษภาคม 2533 นั้น เป็นการให้ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทแทนธนาคารแห่งประเทศไทยมากขึ้น สามารถอนุญาตคำขอทางด้านสินค้าได้ทุกกรณี ทางด้านเงินบริการก็มีการขยายวงเงินที่มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์อนุญาตคำขอซื้อเงินตราต่างประเทศให้สูงขึ้น และให้ธนาคารพาณิชย์สามารถอนุญาตคำขอด้านเงินทุนสำหรับรายย่อยได้ในกรณีการชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศที่ไม่ได้จดทะเบียนไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย และการส่งเงินทุนคืนจากการขายหุ้นหรือเลิกกิจการ

ต่อมาเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2534 กระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ประกาศผ่อนคลายการควบคุมฯ ระยะที่สอง โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน เป็นต้นไป สาเหตุสำคัญของการผ่อนคลายในครั้งนี้เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องมากขึ้นโดยนักธุรกิจ และประชาชนสามารถซื้อขายเงินตราต่างประเทศกับธนาคารพาณิชย์ได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องขออนุญาตจากทางการ ยกเว้นในบางเรื่อง

จำนวนน้อยเท่านั้นที่ยังต้องขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน และที่สำคัญได้มีการ
 อนุญาตให้เปิดบัญชีเงินตราต่างประเทศ กำหนดแบบฟอร์มที่ง่ายขึ้นเรียก ธ.ต.* (F.T.)
 แทนการใช้แบบ ล.ป.** (E.C.) เพื่อรายงานการซื้อขายเงินตรา และใช้หลักฐาน
 ประกอบน้อยลง (เพื่อประโยชน์ของทางการในการติดตามความเคลื่อนไหวของเงินเข้า
 ออก เนื่องจากเมื่อมีการผ่อนคลายนโยบายการแลกเปลี่ยนเงินตราและการเปิดเสรีทางการ
 เงิน บทบาทของทางการได้เปลี่ยนจากการควบคุมเป็นกำกับดูแล ข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหว
 ไหวของเงินตราจึงมีความจำเป็น)¹

ล่าสุดเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2535 เจ้าหน้าที่งานควบคุมการแลกเปลี่ยนฯ ได้
 ออกประกาศเจ้าหน้าที่งานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ
 เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 30 เมษายน 2535 ปรับปรุงแก้ไขระเบียบ
 วิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเพื่อให้เกิดความสะดวกใน
 การปฏิบัติให้มากขึ้น ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ก. ผู้ส่งออกสามารถรับชำระเงินค่าสินค้าส่งออกเป็นเงินบาทจากบัญชีเงินบาท
 ของผู้ซื้อที่อยู่นอกประเทศได้ แทนการชำระค่าสินค้าเป็นเงินตราต่างประเทศ โดยไม่ต้อง
 ขออนุญาตจากทางการ

---

*ธ.ต. = ธุรกิจต่างประเทศ (F.T. = FOREIGN TRANSACTION)

**ล.ป. = แลกเปลี่ยน (E.C. = EXCHANGE CONTROL)

¹ธนาคารแห่งประเทศไทย, ข่าวธนาคารแห่งประเทศไทย, ฉบับที่ 4/2534,
 สำนักผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย, 5 มีนาคม 2534.

ข. ผ่อนผันให้ผู้ส่งออกสามารถโอนเงินค่าสินค้าออกไปชำระหนี้เงินตราต่างประเทศแก่ธนาคารพาณิชย์หรือชำระค่าสินค้า นำเข้าให้กับต่างประเทศ และยังสามารถทำแทนบริษัทในเครือได้ รวมทั้งยกเว้นไม่ต้องนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในกรณีที่ต้องหักกลบลบหนี้กับบุคคลในต่างประเทศได้ทันที (ส่วนกรณีถ้าต้องการนำเงินตราต่างประเทศมาเข้าบัญชีเงินฝากภายในประเทศหรือขายภายใน 15 วันก็ยังคงทำได้)

ค. ผ่อนผันให้บุคคลในประเทศขอถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของตนเพื่อชำระหนี้ต่างประเทศแทนธุรกิจนอกเครือ* หรือโอนไปเข้าบัญชีธุรกิจนอกเครือ ซึ่งมีภาระต้องชำระหนี้ต่างประเทศภายใน 3 เดือนได้ รวมทั้งการโอนไปเข้าบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของบุคคลที่มีที่อยู่ต่างประเทศและได้เปิดบัญชีไว้กับธนาคารพาณิชย์ไทยเพื่อเป็นการชำระหนี้ต่าง ๆ ได้ทันที

ง. ให้ตัวแทนรับอนุญาตอนุมัติแทนทางการได้ในทุกกรณีโดยไม่จำกัดจำนวน เมื่อส่วนราชการ องค์กรของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น ขอซื้อหรือแลกเปลี่ยนหรือกู้ยืมเงินตราต่างประเทศหรือถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของตน

---

*ธุรกิจนอกเครือ = บรรดานิติบุคคลที่มีบุคคลหนึ่งถือหุ้นหรือมีส่วนเป็นเจ้าของไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของทุนทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น และหมายความรวมถึงบรรดานิติบุคคลซึ่งนิติบุคคลหนึ่งถือหุ้นหรือมีส่วนเป็นเจ้าของในอีกนิติบุคคลหนึ่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของทุนทั้งหมดของนิติบุคคลหลังด้วย [ข้อ 1. แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 30 เมษายน 2535]

การรับพันธะข้อ 8 ของประเทศไทย ไม่ได้เป็นการรับพันธะเพิ่มขึ้นแต่ประการใด เพราะกองทุนฯ กำหนดให้รัฐสมาชิกยอมรับปฏิบัติตามพันธะข้อ 8 แต่ขณะที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฯ ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศยังอยู่ในระดับด้อยพัฒนา ฐานะการเงินไม่มั่นคงพอที่จะรับพันธะข้อ 8 ได้ เพียงแต่มีการรับพันธะและกำหนดสภาพของตนเองตามพันธะข้อ 14 ซึ่งอนุญาตให้รัฐสมาชิกที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจสามารถใช้ข้อจำกัดในการชำระและการโอนเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดระหว่างประเทศได้ และทันทีที่ภาวะการณของประเทศไทยอันยากก็จะยกเลิกข้อจำกัดทางการเงินที่ใช้อยู่หรือตราขึ้นตามความในพันธะข้อนี้

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อทางการได้ประกาศรับพันธะข้อ 8 แล้ว อาจจะไม่มีการผ่อนคลายนโยบายการเงินตราต่างประเทศหรือไม่ดำเนินการอะไรเพิ่มเติมก็ได้ มิได้เป็นการขัดกับข้อตกลงกองทุนฯ แต่อย่างใด² แต่การที่ทางการได้ดำเนินการผ่อนคลายนโยบายนั้นก็เพื่อให้ธุรกรรมในด้านการปริวรรตเงินตรา มีความสะดวกคล่องตัวขึ้น ที่สำคัญการผ่อนคลายนโยบายเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่จะทำให้ระบบการเงินของประเทศเสริมมากขึ้น เพราะประสิทธิภาพของธุรกิจไม่ว่าจะในด้านใด จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการแข่งขันไม่ผูกขาด จึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงหรือลดเครื่องกีดขวางให้มากที่สุด นั่นก็คือ ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นระบบเสรีขึ้น

วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของกองทุนฯ คือ พยายามปรับปรุงยกเลิกข้อบังคับต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคทางการเงินซึ่งจะก่อให้เกิดอุปสรรคเชื่อมโยงทางการค้า จึงได้กำหนดหลักการดังกล่าวไว้ในพันธะข้อ 8 ของข้อตกลงกองทุนฯ ซึ่งจากการศึกษาที่แล้มาพบว่าอุปสรรคทางการเงินดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก

---

²สุนทรพจน์ของนายชวลิต ธนะชาฉันทน์ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ในการสัมมนาเรื่อง คุณได้เสียอะไรจากพันธะข้อ 8 และนโยบายผ่อนคลายนโยบายปริวรรตเงินตราใหม่ ของประเทศไทย, 7 มิถุนายน 2533

ดังนั้นจึงควรที่จะมีการพิจารณาว่าหลังจากที่ประเทศไทยได้มีการประกาศผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราแล้วยังมีส่วนใดของตัวบทกฎหมายหรือไม่ที่ขัดต่อหลักการของพันธะข้อ 8 ซึ่งจะเบียดเบียนอุปสรรคต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศและระบบการเงินเสรี

การประกาศรับพันธะข้อ 8 หมายความว่า ประเทศไทยพร้อมที่จะให้ระบบการชำระเงินระหว่างประเทศเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดเป็นไปอย่างเสรี ปราศจากข้อจำกัดทางด้านปริวรรตเงินตราดังเช่นนานาอารยประเทศ ซึ่งสาระสำคัญของพันธะข้อ 8 เกี่ยวกับการปริวรรตเงินตราพอสรุปได้ว่า ห้ามมิให้รัฐสมาชิกตั้งข้อจำกัดในการชำระและโอนเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดระหว่างประเทศ ห้ามมิให้รัฐสมาชิกบังคับให้ตามสัญญาแลกเปลี่ยนที่ขัดกับระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของรัฐสมาชิกอื่นซึ่งสอดคล้องกับข้อตกลงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ห้ามรัฐสมาชิกใช้วิธีการปฏิบัติทางการเงินที่ลำเอียง หรือใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา นอกจากนี้รัฐสมาชิกต้องรับแลกหรือรับซื้อเงินสกุลของตนคืนจากรัฐสมาชิกอื่นที่ได้รับเงินดังกล่าวมาจากธุรกรรมเดินสะพัดเมื่อได้รับการร้องขอ โดยรัฐสมาชิกอาจเลือกชำระด้วยสิทธิถอนเงินพิเศษ (SDRs) หรือด้วยเงินสกุลของรัฐสมาชิกที่ร้องขอก็ได้ แต่หน้าที่ในการรับแลกหรือรับซื้อเงินคืน อาจยกเว้นได้ในกรณีที่กองทุนฯ อนุญาตให้รัฐสมาชิกที่ได้รับการร้องขอมีการควบคุมการแลกเปลี่ยนได้ หรือเงินที่นำมาขายและขอแลกเปลี่ยนเป็นผลมาจากกิจการที่เกิดขึ้นก่อนที่รัฐสมาชิกจะยกเลิกข้อจำกัดทางการเงินที่ได้ใช้อยู่หรือตราขึ้นตามพันธะข้อ 14 ของข้อตกลงกองทุนฯ หรือการขอแลกเปลี่ยนนั้นขัดต่อระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยนของรัฐสมาชิกซึ่งได้รับการร้องขอให้ซื้อเงินนั้น หรือเงินตราของรัฐสมาชิกที่ร้องขอเป็นเงินที่ได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการจากกองทุนฯ ว่าเป็นเงินตราที่ขาดแคลนหรือรัฐสมาชิกที่ได้รับการร้องขอไม่มีสิทธิซื้อเงินตราของรัฐสมาชิกอื่นจากกองทุนฯ ด้วยเงินตราของตนเอง

ในการพิจารณาถึงอุปสรรคทางการเงินดังกล่าว จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นคือ

- 4.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทยกับการหลีกเลี่ยงการตั้งข้อจำกัดในการชำระเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัด

4.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทย
กับการหลีกเลี่ยงจากการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับเงินตรา

4.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทย
กับการรับแลกเปลี่ยนเงินสกุลของตนที่ต่างประเทศที่อยู่

4.1.1 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทย
กับการหลีกเลี่ยงการตั้งข้อจำกัดในการชำระเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัด
การหลีกเลี่ยงการตั้งข้อจำกัดในการชำระเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัด

เป็นหลักการที่ระบุในพันธะข้อ 8 มาตรา 2(ก) หมายถึง รัฐจะห้าม จำกัดหรือสร้างอุปสรรค
ในการใช้หรือจัดหามาใช้ซึ่งเงินตราเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดระหว่างประเทศไม่ได้ แต่ถ้า
เป็นธุรกรรมเงินทุน (CAPITAL TRANSACTIONS) ทำได้ตามพันธะข้อ 6 มาตรา 3 นอก
จากนั้นหากรัฐเข้ามาแทรกแซงในธุรกรรมเดินสะพัดแต่เป็นไปในลักษณะที่เป็น "การควบคุม"
ก็ทำได้เช่นกัน มิได้ขัดต่อบทบัญญัติของกองทุนฯ แต่อย่างใด เนื่องจากกองทุนฯ ยอมรับถึง
ความเป็นจริงที่ว่ารัฐควรที่จะยังคงสงวนการควบคุมบางประการไว้ เพื่อเป็นเครื่องมือของ
รัฐในการดูแลและป้องกันมิให้มีการเคลื่อนย้ายเงินตราต่างประเทศในลักษณะที่จะกระทบต่อ
เสถียรภาพของฐานะการเงินระหว่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตามทั้งข้อจำกัดการเงินและ
"การควบคุม" ทางด้านเงินตราซึ่งรวมอยู่ในระเบียบควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของ
รัฐต่างก็เป็นปัญหาต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศทั้งสิ้น เพราะตามพันธะข้อ 8 มาตรา
2(ข) กำหนดให้รัฐสมาชิกยอมรับถึงระเบียบควบคุมฯ ของรัฐสมาชิกอื่นที่สอดคล้องกับข้อ
ตกลงกองทุนฯ และหากสัญญาแลกเปลี่ยนเกี่ยวข้องกับสกุลเงินของรัฐสมาชิกที่กำหนดระเบียบ
ควบคุมฯ และขัดต่อระเบียบควบคุมฯ นั้น ศาลของรัฐสมาชิกจะต้องไม่ยอมรับบังคับให้ตาม
สัญญาดังกล่าว (ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 และบทที่ 3) ดังนั้นในการพิจารณาว่า
กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทย [พระราชบัญญัติควบคุม
การแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485, กฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ.2497), กฎ
กระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ.2534) และประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 2) เป็นต้น] จะยังคงมีส่วนใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศหรือไม่ ควรที่จะมีการแยกให้ชัดเจนในเรื่องการมีข้อจำกัดทางการเงินกับการควบคุมทางด้านเงินตรา

4.1.1.1 ข้อจำกัดทางการเงิน

4.1.1.2 การควบคุมทางด้านเงินตรา

4.1.1.1 ข้อจำกัดทางการเงิน

แม้ว่าประเทศไทยในอดีตจะรับพันธะและกำหนดสถานภาพตัวเองตามพันธะข้อ 14 แต่ด้วยเหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา ทางเราก็ได้ผ่อนคลายข้อจำกัดทางการเงินต่าง ๆ ลงตามลำดับด้วยตนเอง รวมทั้งการยกเลิกการใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราเมื่อปี 2498 จนกล่าวได้ว่าแม้ขณะนี้ไทยมีสถานภาพตามพันธะข้อ 14 แต่ในความเป็นจริงนั้นประเทศไทยได้มีการปฏิบัติเยี่ยงรัฐสมาชิกตามพันธะข้อ 8 อยู่แล้วอย่างสมบูรณ์³ โดยเฉพาะในทางปฏิบัติ ประเทศไทยมีข้อจำกัดทางการเงินเกี่ยวกับธุรกรรมเดินสะพัดน้อยมากอยู่แล้วหรือเกือบไม่มี⁴

ตามพันธะข้อ 8 มาตรา 2(ก) ห้ามมิให้รัฐสมาชิกตั้งข้อจำกัดในการชำระและโอนเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดระหว่างประเทศ ซึ่งความหมายของคำว่า "ธุรกรรมเดินสะพัดระหว่างประเทศ" ปรากฏอยู่ในพันธะข้อ 30(ง)* ในการทำ

---

³ คำชี้แจงสื่อมวลชนของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เรื่องการรับพันธะข้อ 8 แห่ง ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และการผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน

⁴ สันทรพจน์ของนายชวลิต ณะชานนท์ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย, อ้างแล้ว

* ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 2

ธุรกรรมระหว่างประเทศ บัญชีที่ใช้ในการชำระและโอนเงินอาจเป็นเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศก็ได้ และดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 และ 3 ว่า กรณีที่จะถือว่ารัฐมีข้อจำกัดทางการเงินก็ต่อเมื่อการกระทำของรัฐมีผลโดยตรงต่อการใช้หรือจัดหามาใช้ซึ่งเงินตรา จึงควรที่จะพิจารณาว่ากฎหมายไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ใด ๆ หรือไม่ที่จะเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการใช้หรือจัดหามาใช้ซึ่งเงินตราเพื่อชำระหนี้ตามธุรกรรมระหว่างประเทศ

ก. การนำเข้า (IMPORTATION)

- เงินบาท

เดิมกฎหมายกำหนดห้ามมิให้นำเงินบาทเข้ามาภายในประเทศเกินมูลค่าที่รัฐมนตรีประกาศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน หรือผู้นำเข้าพิสูจน์ได้ว่าเงินบาทที่นำเข้ามานั้นไม่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หรือการอื่นซึ่งมีเงินตราต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าในรูปใด แต่เมื่อมีการผ่อนคลายนครั้งที่ 2 ได้มีการประกาศยกเลิกข้อจำกัดดังกล่าว⁵ ทำให้ผู้เดินทางเข้ามาในประเทศสามารถนำเงินบาทติดตัวเข้ามาได้โดยไม่จำกัดจำนวน ส่วนการมีบัญชีเงินบาทของผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ ก่อนที่จะมีการผ่อนคลายนได้มีการแยกบัญชีเป็น 2 ประเภทคือ ประเภท "พึงโอนได้" (transferable) ซึ่งการจ่ายเงินบาทเข้าบัญชีประเภทนี้จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานเพื่อตรวจสอบแหล่งที่มาของเงิน และการถอนเงินบาทจากบัญชีดังกล่าว ธนาคารรับอนุญาต* สามารถให้ถอนได้ทุกกรณี และประเภท "ห้ามถอน" (non-transferable) การจ่ายเงินบาทเข้าบัญชีประเภทนี้ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาต

---

⁵ ข้อ 4 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกข้อ 10 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497

* ธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับบัญชีชำระเงินต่างประเทศ

จากเจ้าพนักงาน แต่การถอนเงินบาทจากบัญชีดังกล่าว ผู้ขอถอนจะต้องยื่นหลักฐานประกอบ เพื่อพิสูจน์แหล่งที่มาของเงิน หลังจากมีการผ่อนคลายเป็นครั้งที่ 2 ได้ยกเลิกการแยกบัญชีเป็น 2 ประเภทดังกล่าว โดยให้มีเพียงบัญชีเดียวเรียกว่า "บัญชีเงินบาทของบุคคลผู้มีถิ่นที่อยู่ นอกประเทศ"⁶ และให้ธนาคารรับอนุญาตรับเงินบาทเข้าบัญชีเงินบาทของบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ นอกประเทศได้ในกรณีต่อไปนี้⁷ โดยจะต้องมีหลักฐานประกอบตามที่กำหนด

- (1) เงินบาทค่าของเงินตราต่างประเทศที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศ
- (2) เงินบาทที่โอนมาจากบัญชีเงินบาทของบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศบัญชีอื่น
- (3) เงินบาทที่จ่ายเพื่อชำระค่าของที่นำเข้า

---

⁶ข้อ 6 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกข้อ 12 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 /และข้อ 26 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินลงวันที่ 1 เมษายน 2534

⁷ข้อ 20 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก้ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534

- (4) เงินบาทที่จ่ายเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในข้อ 15* แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาตลงวันที่ 19 มีนาคม 2534

---

* (1) เพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศหรือให้กู้ยืมแก่กิจการในเครือตามที่เจ้าพนักงานกำหนดในต่างประเทศเป็นจำนวนไม่เกินปีละ 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด

(2) เพื่อส่งเงินเป็นกรรมสิทธิ์ของคนไทยที่ย้ายถิ่นฐานไปพำนักอยู่ต่างประเทศเป็นการถาวรเป็นจำนวนไม่เกินปีละ 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดต่อผู้รับแต่ละราย

(3) เพื่อส่งเงินมรดกให้แก่ผู้รับมรดกซึ่งมีถิ่นพำนักถาวรในต่างประเทศเป็นจำนวนไม่เกินปีละ 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดต่อผู้รับแต่ละราย

(4) เพื่อส่งไปให้ครอบครัวหรือญาติพี่น้องซึ่งมีถิ่นพำนักถาวรในต่างประเทศเป็นจำนวนไม่เกินปีละ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดต่อผู้รับแต่ละราย

(5) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางซึ่งตัวแทนรับอนุญาตจะขายหรือให้แลกเปลี่ยนเป็นเงินตราต่างประเทศในรูปอื่นนอกจากธนบัตร ธนาคารบัตร และเหรียญกษาปณ์ ไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด

ส่วนการถอนเงินจากบัญชีทำได้ทุกกรณี แต่การถอนเงินจากบัญชีเงินบาทของผู้มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ เพื่อซื้อเงินตราต่างประเทศ ถ้าเกินกว่าครั้งละ 5,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด ธนาคารรับอนุญาตต้องจัดให้ผู้ถอนรายงานตามแบบ ธ.ต.4* และการถอนเพื่อโอนไปเข้าบัญชีบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศบัญชีอื่นหรือเพื่อซื้อเงินตราต่างประเทศจะถอนโดยการเบิกเงินเกินบัญชีไม่ได้^๘ และธนาคารรับอนุญาตต้องรายงานการรับเงินเข้าและการถอนเงินจากบัญชีเงินบาทของบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศแต่ละวันต่อเจ้าพนักงานนับแต่วันที่มีการรับหรือถอนเงินดังกล่าว

- เงินตราต่างประเทศ

ในการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาภายในประเทศมี 2 กรณี คือเงินที่ไม่เกี่ยวกับค่าสินค้าและเงินที่เกี่ยวกับค่าสินค้า
เงินที่ไม่เกี่ยวกับค่าสินค้า : ตามข้อ 20 แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 มิได้มีการจำกัดในการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศ แต่อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะเป็นการนำเข้าเงินกู้ เงินลงทุนหรือเงินค่าบริการอะไรก็ตาม แต่เป็นไปในลักษณะ "การควบคุม" ที่เรียกว่า EXCHANGE SURRENDER REQUIREMENTS ที่ระบุให้ผู้นำเข้าต้องขายเงินตราต่างประเทศนั้นแก่ธนาคารรับอนุญาต

---

*ธ.ต. 4 : การซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือการถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศที่มีมูลค่าเกิน 5,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่า

^๘ข้อ 24 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534

ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้มา เมื่อมีการผ่อนคลายเป็นครั้งที่ 2⁹ ได้มีการแก้ไขให้ชายหรือ ผากในบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศกับธนาคารรับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้มา แต่การชายหรือฝากเงินตราต่างประเทศดังกล่าวที่มีมูลค่าเกินกว่า 5,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด ผู้ชายหรือผู้ฝากต้องยื่นรายงาน ตามแบบ ร.ต. 3* ต่อธนาคารรับอนุญาต โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้รับเงินตราต่างประเทศมีทางเลือกว่าจะชายเงินให้แก่ระบบธนาคารพาณิชย์เพื่อแลกเงินบาทไปใช้ เช่น เดิม หรือจะฝากเงินตราต่างประเทศในบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศไว้กับธนาคารพาณิชย์ ในประเทศไทยก็ได้

แต่ตามข้อ 13 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุม การแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534 ได้ยกเว้นไม่ต้องนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับบุคคลต่อไปนี้

- (1) บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศและชาวต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 3 เดือน
- (2) สถานทูตต่างประเทศ และผู้ได้รับเอกสิทธิ์ทางการทูต

---

⁹ข้อ 9 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกความในข้อ 20 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 และให้ใช้ข้อความใหม่แทน

*ร.ต. 3 : การชายเงินตราต่างประเทศให้ตัวแทนรับอนุญาตหรือการนำเข้า บัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศที่มีมูลค่าเกิน 5,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่า

(3) ทบวงการค้าอันพิเศษแห่งองค์การสห-

ประชาชาติ องค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ รวมตลอดถึงพนักงาน ผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติภารกิจเพื่อทบวงการค้าอันพิเศษ องค์การหรือสถาบันนั้น ๆ ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในประเทศไทยด้วย

เงินที่เกี่ยวกับสินค้า : ตามหลักเกณฑ์เดิม ข้อ 16 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 ก็มีได้มีการจำกัดในการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยเช่นเดียวกัน จะมีลักษณะเป็นการควบคุมเหมือนการนำเข้าเงินตราต่างประเทศที่ไม่เกี่ยวกับสินค้านำเข้าภายในประเทศ โดยกำหนดว่าบุคคลที่จะส่งของออกนอกประเทศที่มีมูลค่าเกินกว่า 100,000 บาท จะต้องจัดให้ได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศที่เป็นค่าของนั้นภายใน 180 วัน นับแต่วันส่งของออกและต้องขายเงินตราต่างประเทศนั้นให้แก่ธนาคารรับอนุญาตภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้ออก เมื่อมีการผ่อนคลายเป็นครั้งที่ 2¹⁰ ได้ขยายวงเงินมูลค่าสินค้าเป็น 500,000 บาท และขยายเวลาเป็น 15 วันนับแต่วันที่ได้ออกมา แต่ผู้ส่งออกยังคงต้องยื่นแบบรายงาน ร.ต.1 ต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรในขณะยื่นใบขนสินค้าโดยไม่ต้องผ่านธนาคารรับอนุญาต (เดิมก่อนผ่อนคลายเป็นครั้งที่ 2 ผู้ส่งออกต้องยื่นคำขอใบสิทธิคุ้มของที่ส่งออกตามแบบ ล.ป.61 ต่อเจ้าพนักงานโดยผ่านธนาคารรับอนุญาต เพื่อนำใบแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรในขณะยื่นใบขนสินค้า) การรับซื้อเงินตราต่างประเทศค่าของส่งออกที่มีมูลค่าเกินกว่า 20,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด

---

¹⁰ข้อ 7 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกความในข้อ 16 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 และให้ใช้ข้อความใหม่แทน

ธนาคารรับอนุญาตต้องรายงานตามแบบ ธ.ต.11* ต่อเจ้าพนักงานภายใน 3 วันทำการนับแต่วันที่รับซื้อเงินตราต่างประเทศดังกล่าว การที่กฎหมายกำหนดให้มีการกรอกแบบฟอร์ม ธ.ต. เพราะทางการต้องการมีข้อมูลว่าบุคคลหรือนิติบุคคลที่มาซื้อขายเงินตราต่างประเทศพาณิชย์นั้นนำเข้ามาหรือส่งออกสินค้าประเภทใดมูลค่าเท่าไร ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการค้า นอกจากนี้ทางการยังได้ผ่อนคลายนโยบายการเงินตราต่างประเทศตั้งแต่เดิมการเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของบุคคลสัญชาติไทย และนิติบุคคลที่อยู่ในประเทศไทย ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน¹¹ ยกเว้นพนักงานสถานทูตต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และชาวต่างประเทศที่เข้ามาปฏิบัติงานในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว แต่เมื่อมีการผ่อนคลายนโยบายครั้งที่ 2 ก็ได้ผ่อนคลายนโยบายการเงินตราต่างประเทศของบุคคลสัญชาติไทยและนิติบุคคลที่อยู่ในประเทศไทย สามารถกระทำได้โดยเปิดบัญชีที่ธนาคารรับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ซึ่งรวมถึงธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศไทยด้วย การเปิดบัญชีดังกล่าวไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของข้อ 14 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534 และข้อ 18 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534 (จะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อ "การควบคุมทางด้านเงินตรา") การผ่อนคลายนโยบายในครั้งนี้เนื่องจากทางการเห็นว่าโดยปกตินักธุรกิจบางประเภทจะมีความจำเป็นต้องใช้เงินตราต่างประเทศทั้งในการนำเข้าและส่งออกสินค้า นักธุรกิจก็จึงไม่ยาก

---

*ธ.ต.11 : แบบรายงานรับซื้อเงินตราต่างประเทศคำสั่งของออกที่มีมูลค่าเกิน 20,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่า

¹¹ข้อ 7 ทวิ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497

แลกเปลี่ยนตราต่างประเทศสองต่อ เพราะอัตราแลกเปลี่ยนมีความเปลี่ยนแปลงขึ้นหรือลงได้ทุกวัน ตอนที่ได้อัตราแลกเปลี่ยนหนึ่ง ต่อมาเวลาที่ซื้อกลับคืนค่าเงินอาจจะเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการขาดทุนอัตราแลกเปลี่ยนขึ้นมา เนื่องจากจะต้องใช้เงินบาทเป็นจำนวนมากขึ้นในการซื้อเงินตราต่างประเทศสกุลที่ต้องการหรือเมื่อขายเงินตราต่างประเทศที่ได้รับมาเพื่อแลกเปลี่ยนเงินบาท ก็อาจได้รับเงินบาทเป็นจำนวนน้อยลงกว่าเดิม ซึ่งเป็นกรเพิ่มต้นทุนให้แก่ธุรกิจ แต่ที่ยังคงกำหนดเงื่อนไขเอาไว้ เพราะเมื่อมีการเข้ามาเกี่ยวข้องกับเงินตราต่างประเทศก็ยังคงต้องมีความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยน เพราะค่าเงินเปลี่ยนแปลงเมื่อไรก็ได้ ทำให้ต้องมีกลไกบางอย่างที่ทำให้เกิดความเสี่ยงแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องน้อยลง หรือป้องกันมิให้บุคคลเอาบัญชีเงินฝากนี้เป็นบัญชีเพื่อการเก็งกำไร เพราะถ้าเกิดการขาดทุนขึ้นมา ก็จะไม่เป็นผลดีทั้งต่อบุคคลนั้นและประเทศไทย

และเพื่อให้มีความสะดวกและเกิดประโยชน์กับธุรกิจเพิ่มมากขึ้น ทางกรมได้มีการประกาศผ่อนคลายเป็นครั้งที่ 3 ให้ตัวแทนรับอนุญาต* มีอำนาจอนุญาตในนามเจ้าพนักงานได้ในหลายกรณีมากขึ้น ซึ่งทำให้

(1) ผู้ส่งออกสามารถรับชำระค่าสินค้าส่งออกเป็นเงินบาทจากบัญชีเงินบาทของผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศได้แทนการรับชำระเป็นเงินตราต่างประเทศ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากทางการ¹²

---

* ตัวแทนรับอนุญาต หมายถึง ธนาคารรับอนุญาตและบริษัทรับอนุญาต (บริษัทจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศซึ่งมิใช่ธนาคาร)

¹² ข้อ 2(1) แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 30 เมษายน

(2) ผู้ส่งออกและบริษัทในเครือสามารถโอนค่าสินค้าส่งออกไปชำระหนี้เงินกู้เงินตราต่างประเทศหรือชำระค่าสินค้านำเข้าให้กับต่างประเทศ โดยไม่ต้องขายเงินตราต่างประเทศค่าของส่งออกแก่ตัวแทนรับอนุญาต และไม่ต้องนำเงินตราต่างประเทศดังกล่าวฝากไว้กับธนาคารรับอนุญาต รวมทั้งยกเว้นไม่ต้องนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในกรณีที่ต้องหักกลบหนี้กับบุคคลในต่างประเทศได้ทันที¹³

ข. การส่งหรือนำออก (EXPORTATION OR TAKING OUT)

- เงินบาท

ตามหลักเกณฑ์ของข้อ 9 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 ห้ามมิให้บุคคลส่งหรือนำเงินบาทออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน แต่มี 2 กรณีที่ไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าพนักงานคือ

- (1) ผู้เดินทางไปต่างประเทศซึ่งนำเงินบาทติดตัวออกไปไม่เกิน 10,000 บาท หรือในกรณีที่ผู้เดินทางไปประเทศลาวซึ่งนำเงินบาทติดตัวออกไปไม่เกิน 100,000 บาท
- (2) ผู้ส่งเงินบาทออกไปทางไปรษณีย์ครั้งละไม่เกิน 2,500 บาท

---

¹³ข้อ 2(2) และ 3, อ่างแล้ว.

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า มิใช่เป็นการมีข้อจำกัดทางการเงินแต่อย่างใด เป็นไปในลักษณะการควบคุมมากกว่า และเมื่อมีการผ่อนคลายนครั้งที่ 2¹⁴ ก็เป็นการขยายวงเงินเพิ่มขึ้นโดยกรณี (1) จาก 10,000 บาท เป็น 50,000 บาท และเพิ่มประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้นเท่านั้นคือ มาเลเซีย พม่า กัมพูชา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าชายแดน นอกจากนี้ยังให้อำนาจแก่ธนาคารรับอนุญาตส่งเงินบาทออกไปให้ธนาคารต่างประเทศแลกได้ไม่เกินจำนวนเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศที่ส่งเข้ามาแลกเปลี่ยน โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน เหตุที่ยังคงต้องมีการขออนุญาตก่อนในบางกรณี เพราะหลักการของการผ่อนคลายนถือว่าเป็นการสร้างความสะดวกให้แก่ประชาชนมากขึ้น แต่ขณะเดียวกัน อาจมีการเคลื่อนย้ายเงินในบางลักษณะที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินของประเทศได้ จึงยังต้องมีการสงวนการควบคุมเอาไว้แต่เป็นส่วนน้อย

- เงินตราต่างประเทศ (ธนบัตรต่างประเทศ
ธนาคารบัตรต่างประเทศ และเหรียญกษาปณ์ต่างประเทศ)

เงินที่ไม่เกี่ยวกับค่าสินค้า : ตามข้อ 11 แห่ง
กฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 การนำเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน เว้นแต่ 2 กรณีนี้คือ

---

¹⁴ข้อ 3 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกความในข้อ 9 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2497) และให้ใช้ข้อความใหม่แทน/และข้อ 2(1), (2) และ (3) แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534

(1) ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาและจะนำเงินตราต่างประเทศที่เป็นของตนเองออกไป (โดยไม่ต้องมีใบสำแดงตอนที่นำเข้า) จะนำติดตัวออกไปได้ไม่เกินมูลค่า 10,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา หรือไม่เกินจำนวนที่นำเข้า ซึ่งได้จัดแจ้งการนำเข้าไว้กับเจ้าหน้าที่ศุลกากรแล้ว

(2) คนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ จะนำเงินตราต่างประเทศติดตัวออกไปได้ไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

เมื่อมีการผ่อนคลายเป็นครั้งที่ 2¹⁵ ทางกรมได้ยกเลิกการจำกัดการควบคุมการนำเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศหรือติดตัวไปต่างประเทศ รวมทั้งการส่งออกเพื่อธุรกรรมเดินสะพัด เช่น ส่งไปชำระค่าบริการต่าง ๆ ค่าดอกเบี้ย กำไร เงินปันผล ค่าการศึกษา ซึ่งทำให้การส่งหรือนำออกในกรณีนี้ไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานเหมือนแต่ก่อน แต่อย่างไรก็ตามทางการก็ยังคงมีกลไกบางประการที่มีลักษณะเป็นการควบคุมทางด้านเงินตรา (ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป) เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบติดตาม ตามข้อ 15 แห่งประกาศกระทรวงการคลังเรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534 ซึ่งกำหนดว่าเมื่อผู้ซื้อเงินตราต่างประเทศยื่นเอกสารหลักฐานที่แท้จริงและถูกต้อง ก็ให้ตัวแทนรับอนุญาตขายหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศนั้นได้

---

¹⁵ข้อ 5 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกข้อ 11 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 [ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2518)]

- เงินที่เกี่ยวกับค่าสินค้า : ก่อนที่จะมีการผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ประเทศไทยก็ได้มีข้อจำกัดในการส่งออกซึ่งเงินตราต่างประเทศเพื่อส่งไปชำระค่าสินค้าแต่อย่างใด แต่มีการควบคุมไว้ตามข้อ 21 และ 22 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 ซึ่งสรุปได้ว่า

(1) การนำของเข้ามาในประเทศที่มีมูลค่าเกินกว่า 100,000 บาท ผู้นำของเข้าต้องยื่นคำขอใบสิทธิการชำระเงินตามแบบ ล.ป.21 ต่อเจ้าพนักงาน โดยผ่านธนาคารรับอนุญาต เพื่อนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรในขณะยื่นใบขนสินค้า

(2) การชำระค่าของที่นำเข้า ผู้นำของเข้าจะชำระโดยวิธีเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยยื่นคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตตามแบบ ล.ป.22 หรือชำระด้วยเงินตราต่างประเทศ โดยยื่นคำขอซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าของที่นำเข้าตามแบบ ล.ป.23 ต่อเจ้าพนักงานโดยผ่านธนาคารรับอนุญาต

เมื่อมีการผ่อนคลายครั้งที่ 2¹⁶ ได้มีการขยายวงเงินให้เพิ่มขึ้น ยกเลิกการใช้แบบ ล.ป. และกำหนดแบบฟอร์ม ธ.ต. ที่ง่ายขึ้นแทน และใช้หลักฐานประกอบน้อยลง โดยกรณี (1) เพิ่มวงเงินจาก 100,000 บาท เป็น 500,000 บาท แต่ผู้นำของเข้ายังคงต้องรายงานแบบ ธ.ต.2* ต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร (เดิมคือเจ้าพนักงาน) ในขณะยื่นใบขนสินค้า โดยไม่ต้องผ่านธนาคารรับอนุญาต (ซึ่งเดิมต้อง

¹⁶ข้อ 10 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกข้อ 21 ข้อ 22 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497/และข้อ 5 ข้อ 6 แห่งประกาศกระทรวงการคลังเรื่องการควบคุมการแลกเปลี่ยน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534

*ธ.ต.2 : รายงานการส่งของออก ซึ่งมูลค่าการส่งของออกแต่ละครั้งเกิน 500,000 บาท

ผ่าน) และกรณี (2) ผู้นำเข้าสามารถจะชำระค่าของที่นำเข้าโดยการซื้อหรือถอนเงินตราต่างประเทศจากบัญชีเงินฝากของตนได้ ในการขายเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าของที่นำเข้า ธนาคารรับอนุญาตต้องเรียกให้ผู้ซื้อยื่นเอกสารตามที่เจ้าพนักงานกำหนด กรณีการขายเงินตราต่างประเทศดังกล่าวที่มีมูลค่าเกินกว่า 20,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด ธนาคารรับอนุญาตต้องรายงานตามแบบ ธ.ต.21 ต่อเจ้าพนักงานภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่ขายเงินตราต่างประเทศ¹⁷ และหากผู้นำเข้าจะชำระค่าของที่นำเข้าโดยวิธีเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาต

และเพื่อให้การค้าระหว่างประเทศมีความสะดวกรวดเร็ว

มากขึ้น ทางกรมได้มีการประกาศผ่อนคลายนครั้งที่ 318 ให้ตัวแทนรับอนุญาตมีอำนาจอนุญาตในนามเจ้าพนักงานได้ในกรณีที่บุคคลในประเทศขอถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของตนเพื่อชำระหนี้ในต่างประเทศแทนธุรกิจในเครือ หรือโอนไปเข้าบัญชีธุรกิจ ในเครือ รวมทั้งการโอนไปเข้าบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่นอกประเทศ ซึ่งได้เปิดบัญชีไว้กับธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย เพื่อเป็นการชำระหนี้ต่าง ๆ ได้ทันที

---

¹⁷ข้อ 13(4) และ (5) แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534

¹⁸ข้อ 3(1), (2) และข้อ 5 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 30 เมษายน 2535

ที่กล่าวมาทั้งหมด เป็นการพิจารณาถึงกฎหมายไทยที่มีผล โดยตรงต่อการใช้หรือการจัดหามาใช้ซึ่งเงินตราเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดระหว่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับธุรกรรมเงินทุนถึงแม้ตามหลักการของกองทุนฯ รัฐสามารถจะสร้างอุปสรรค ในการใช้หรือการจัดหามาใช้ซึ่งเงินตราเพื่อธุรกรรมเงินทุนได้ตามพันธะข้อ 6 มาตรา 3 แต่การมีข้อจำกัดเกี่ยวกับธุรกรรมเงินทุนก็ถือว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งต่อการทำธุรกรรมระหว่าง ประเทศ จึงควรศึกษาว่ายังมีส่วนใดของกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา ของไทยหรือไม่ที่มีลักษณะเป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับธุรกรรมเงินทุน (CAPITAL RESTRICTION)

ก. การนำเข้า

แต่เดิมก่อนที่จะมีการผ่อนคลาย ตามข้อ 20 แห่งกฎ กระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 ก็มีได้มีการจำกัดการนำเข้าเงินทุนแต่อย่างใด สามารถ กระทำได้โดยเสรี เนื่องจากปริมาณเงินออมของประเทศที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้มีความต้องการเงินทุนจากต่างประเทศมาก แต่ต้องนำเงินตราต่างประเทศที่นำเข้านั้น มาขายต่อธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารรับอนุญาตหรือบุคคลรับอนุญาตภายใน 7 วันนับ แต่วันที่ได้มา โดยจัดทำแบบ ล.ป. ทางด้านการนำเข้าประเทศ เมื่อมีการผ่อนคลายครั้งที่ 21⁹ ได้ขยายเวลาเป็นต้องขายเงินตราต่างประเทศที่ได้มาภายใน 15 วันนับแต่วันที่ได้อรับหรือนำเข้าฝากบัญชีเงินตราต่างประเทศกับธนาคารพาณิชย์ในประเทศ โดยยอดคงเหลือ ในบัญชีของแต่ละรายในแต่ละวันจะต้องไม่เกินกว่า 500,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาสำหรับ บุคคลธรรมดา และไม่เกินกว่า 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาสำหรับนิติบุคคล มิฉะนั้น จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินก่อน เพื่อให้มีความสะดวก

---

¹⁹ข้อ 9 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งยกเลิกความในข้อ 20 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2497 และให้ใช้ข้อความใหม่แทน

มากขึ้นจึงมีการยกเลิกการจัดทำแบบ ล.ป. ทางด้านเงินทุน และให้ผู้ซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศที่มีมูลค่าเกินกว่า 5,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา จัดทำแบบรายงานการซื้อขายด้วยแบบ ธ.ต.3 หรือขายเงินตราต่างประเทศด้วยแบบ ธ.ต.4 สำหรับที่มีใช้เป็นค่าสินค้าเพื่อประโยชน์ทางการจัดเก็บสถิติข้อมูล

ข. การส่งหรือนำออก

ก่อนที่จะมีการผ่อนคลายทางการเงิน การส่งหรือนำออกเงินทุนยังมีการควบคุมโดยวิธีการจำกัดวงเงิน การขออนุญาตจากทางการ ยกเว้นการส่งหรือนำออกเงินทุนที่ได้จดทะเบียนไว้กับทางการแล้ว

เมื่อมีการผ่อนคลาย ทางการได้มีประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาตฉบับที่ 50 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2533 และประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534 เปลี่ยนแปลงวิธีการควบคุมดังกล่าวไว้ดังนี้

(1) การลงทุนในต่างประเทศ

- ธนาคารรับอนุญาตขายเงินตราต่างประเทศ

เพื่อการลงทุนในกิจการต่างประเทศได้ภายในวงเงินไม่เกินปีละ 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดต่อราย²⁰ หากเกินกว่านั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน²¹ เหตุที่ยังคงต้องมีการควบคุมในส่วนนี้ เพราะแม้การลงทุนจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศ เนื่องจากเป็นการสร้างฐานการค้า การผลิต และวัตถุดิบ เมื่อมี

---

²⁰ ข้อ 15(1) แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534

²¹ ข้อ 17, อ่างแล้ว.

การโอนรายได้และผลกำไรจากการลงทุนกลับประเทศก็จะมีผลทำให้ดุลในบัญชีเดินสะพัดของประเทศดีขึ้น เช่น การลงทุนโดยตรงต่าง ๆ (DIRECT INVESTMENT) ทาง การ จึง อำนวยความสะดวกให้นักธุรกิจนำเงินไปลงทุนในต่างประเทศ แต่ทางการก็ยังคงอยากเข้าไปควบคุมกิจการบางอย่างที่ไม่มั่นใจ โดยเฉพาะการลงทุนโดยอ้อม (INDIRECT PORTFOLIO INVESTMENT) เช่น การซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ต่างประเทศ ฯลฯ ซึ่งในบางกรณีจะมีลักษณะเป็นการเก็งกำไร (SPECULATE) จึงมีความเสี่ยงสูงและมีได้ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทาง การ จึง กำหนดวงเงินและเอกสารหลักฐานที่ต้องยื่นประกอบ เช่น หากต้องการซื้อหลักทรัพย์ในต่างประเทศต้องยื่นหนังสือชี้แจงเหตุผลความจำเป็น รายละเอียดของหลักทรัพย์ และคำรับรองตามแบบที่กำหนด เป็นต้น เพื่อจะได้พิสูจน์ว่าผู้ลงทุนได้คำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและผลการประกอบการของกิจการมากกว่าการเก็งกำไร

- การลงทุนในหลักทรัพย์ อาทิ หุ้นในตลาด

หลักทรัพย์ พันธบัตร และตราสารทางการเงินและการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ในต่างประเทศจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน²² การที่ต้องขออนุญาตจากทางการก่อน เนื่องจากไม่ต้องการให้เกิดการเก็งกำไร เช่นเดียวกับการซื้อหลักทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ในประเทศเพื่อการเก็งกำไรทางการก็ไม่สนับสนุน เนื่องจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจส่วนรวม ดังนั้นการนำเงินทุนออกนอกประเทศไปเสี่ยงในต่างประเทศก็จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ประเทศมากขึ้น เพราะฉะนั้นในการอนุญาตทางการจะพิจารณาเมื่อมีเหตุผลว่าเป็นเรื่องของการลงทุนจริง ๆ เท่านั้น

²²อ้างแล้ว.

(2) การคืนทุนจากการขายหุ้นหรือเลิกกิจการ : ยกเลิก

การจดทะเบียนเงินลงทุนจากต่างประเทศ และให้ธนาคารรับอนุญาตขายเงินตราต่างประเทศเพื่อคืนทุนที่มีหลักฐานตามที่กำหนดได้โดยไม่จำกัดวงเงิน²³ เหตุที่มีการยกเลิกการจดทะเบียนและไม่จำกัดวงเงินเพราะหลักฐานที่ทางการให้ตัวแทนรับอนุญาต เรียกจากผู้ซื้อหรือแลกเปลี่ยนหรือถอนเงินตราต่างประเทศมีเพียงพอต่อการตรวจสอบแล้วคือ กรณีการส่งคืนทุนจากการขายหุ้น เอกสารหลักฐานที่เรียกให้แสดงคือหลักฐานที่แสดงการขายหุ้น เช่น สัญญาซื้อขายหุ้น ส่วนการส่งคืนเงินลงทุน เอกสารที่ต้องแสดงคือ หนังสือรับรองเสร็จสิ้นการชำระบัญชีของผู้ชำระบัญชี²⁴

(3) การชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศ : ยกเลิกการจด

ทะเบียนเงินกู้จากต่างประเทศและให้ธนาคารรับอนุญาตขายเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระคืนเงินกู้ที่มีหลักฐานการกู้ยืมจากต่างประเทศได้โดยไม่จำกัดวงเงิน เหตุที่ยกเลิกและไม่จำกัดวงเงินก็เช่นเดียวกับกรณี (2) เพราะหลักฐานที่ตัวแทนรับอนุญาตต้องเรียกจากผู้ซื้อหรือแลกเปลี่ยนหรือถอนเงินตราต่างประเทศคือ หลักฐานที่แสดงรายละเอียดของการกู้ยืม เช่น สัญญา²⁵ ซึ่งทำให้ง่ายต่อการติดตามตรวจสอบ

²³ข้อ 15 วรรค 2, อ้างแล้ว.

²⁴ข้อ 10(12), (13) (ก) และ (ข) แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534

²⁵ข้อ 10 (10). อ้างแล้ว.

(4) การให้กู้ยืมในต่างประเทศ : ธนาคารรับอนุญาตขายเงินตราต่างประเทศเพื่อให้กู้ยืมแก่กิจการในเครือ* ตามที่เจ้าพนักงานกำหนด ในต่างประเทศได้ ภายในวงเงินไม่เกินปีละ 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อราย²⁶ หากเกินกว่านั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน²⁷

(5) การโอนเงินไปต่างประเทศโดยไม่มีค่าตอบแทน :
ในการผ่อนคลายครั้งแรกได้จำกัดวงเงินไว้
- การโอนให้เครือญาติ ธนาคารรับอนุญาตอนุญาตได้ในวงเงินไม่เกินปีละ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อราย²⁸

---

*คำว่า "กิจการในเครือที่ต่างประเทศ" หมายความว่า สำนักงานสาขาหรือตัวแทนที่อยู่นอกประเทศของนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ห้างหุ้นส่วนในต่างประเทศที่ผู้ให้กู้เป็นหุ้นส่วนรวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของทุนทั้งหมดของห้างนั้น บริษัทจำกัดในต่างประเทศที่ผู้ให้กู้ถือหุ้นรวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของหุ้นทั้งหมดของบริษัทจำกัดนั้น และให้หมายความรวมถึงกิจการในต่างประเทศที่ผู้ให้กู้มีส่วนเป็นเจ้าของไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของทุนทั้งหมดของกิจการนั้น [ข้อ 10(5) แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2535]

²⁶ข้อ 15(1) แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534

²⁷ข้อ 17, อ่างแล้ว.

²⁸ข้อ 8(6) แห่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ฉบับที่ 50 ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2533

- การโอนเงินกรณีย้ายถิ่นฐานหรือโอนเงินมรดก
ของคนไทยที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศแล้ว ธนาคารรับอนุญาตอนุมัติได้ในวงเงินไม่เกิน
ปีละ 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อราย²⁹

ถ้าเกินกว่านี้ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน
และเมื่อมีการผ่อนคลายเป็นครั้งที่ 2 ก็มีได้มีการเปลี่ยนแปลง
วงเงินแต่อย่างใด เพียงแต่ผ่อนผันในเรื่องเอกสารหลักฐานประกอบ³⁰ การที่ทางการยังคง
คงต้องมีการควบคุมโดยการให้ขออนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อนก็เพราะการโอนเงินดังกล่าว
ไปคงมิได้ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อประเทศโดยรวม จึงควรมีการพิจารณา
ตามความเหมาะสม

เมื่อพิจารณาจากที่นำเสนอมาทั้งหมด สรุปได้ว่ากฎหมาย
เกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยมิได้มีลักษณะเป็นข้อจำกัดในการชำระ
หรือโอนเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดหรือธุรกรรมเงินทุนแต่อย่างใด เพียงแต่เป็นการควบคุม
ทางด้านเงินตรา เพื่อเป็นเครื่องมือของทางการในการดูแลและป้องกันมิให้มีการเคลื่อนย้าย
เงินตราในลักษณะที่จะกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ในหลายกรณีที่มีการ
กำหนดวงเงินเอาไว้ก็มีใช่เป็นการมีข้อจำกัด เพราะการกำหนดวงเงินที่มาจาก
ประมาณการว่าเงินจำนวนดังกล่าวเพียงพอต่อการทำธุรกรรมนั้น ๆ แล้ว (ถ้าสถานการณ์

²⁹ ข้อ 8(7) และ (8), อ้างแล้ว.

³⁰ ข้อ 10(6), (7) และ (8) แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1
เมษายน 2534

ในอนาคตเปลี่ยนแปลงไป ก็อาจมีการกำหนดวงเงินใหม่เพื่อความเหมาะสมได้) แต่ถ้ามีความจำเป็นและเหตุผลเพียงพอ แม้จะเกินวงเงินที่กำหนดไว้ เมื่อเจ้าพนักงานเห็นสมควร ก็อาจได้รับการอนุญาต

4.1.1.2 การควบคุมทางด้านเงินตรา

แม้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยจะมีได้มีลักษณะ เป็นข้อจำกัดทางการเงินตามพันธะข้อ 8 มาตรา 2(ก) ของข้อตกลงกองทุนฯ แต่กฎหมายดังกล่าวอาจยังคงเป็นปัญหาต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ เพราะมีลักษณะเป็นการควบคุมทางด้านเงินตรา ประกอบกับเมื่อกฎหมายนั้นมีความสอดคล้องกับข้อตกลงกองทุนฯ ศาลของรัฐสมาชิกก็ต้องยอมรับถึงกฎหมายดังกล่าว ซึ่งการควบคุมของกฎหมายดังกล่าวมีดังนี้

ก. การนำเข้า

กรณีการนำเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศเข้ามาภายในประเทศได้กล่าวแล้วในหัวข้อ "ข้อจำกัดทางการเงิน" ว่ามีลักษณะเป็นการควบคุมทางด้านเงินตรา โดยเฉพาะแม้มีการผ่อนคลायให้บุคคลสัญชาติไทยและนิติบุคคลที่อยู่ในประเทศไทยสามารถเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศกับธนาคารรับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยได้ แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขซึ่งมีลักษณะเป็นการควบคุมทางด้านเงินตราอย่างหนึ่งเช่นกัน โดยกฎหมายกำหนดว่า

การเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของบุคคลสัญชาติไทยและนิติบุคคลที่อยู่ในประเทศไทยไว้กับธนาคารรับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในประเทศซึ่ง

หมายความรวมถึงธนาคารต่างประเทศที่มีสาขาในไทยด้วย* สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้

(1) เงินตราต่างประเทศที่ฝากเข้าบัญชีต้องเป็นเงินตราต่างประเทศที่เกิดจากแหล่งเงินได้ในต่างประเทศไม่ว่าจะมาจากการขายสินค้า บริการหรือกู้มา³¹ กรณีเงินตราต่างประเทศที่ฝากเป็นธนบัตร ธนาकारบัตร หรือเหรียญกษาปณ์ ให้ฝากได้ไม่เกินวันละ 2,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดสำหรับผู้ฝากแต่ละราย เว้นแต่ผู้ฝากเป็นบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ³²

เหตุที่ยังคงมีการกำหนดวงเงินในการนำฝาก เพราะไม่ยอมให้มีการแลกเปลี่ยนจากเงินบาทเป็นเงินตราต่างประเทศเพื่อถึงกำไรอัตราแลกเปลี่ยนและจำนวน 2,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน ก็น่าจะเพียงพอแล้ว

---

*แต่เดิมก่อนการผ่อนคลายครั้งที่ 2 บุคคลและนิติบุคคลดังกล่าว จะเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศได้เฉพาะกับธนาคารไทย เพื่อเป็นการช่วยเหลือธนาคารไทยและนักธุรกิจ แต่เมื่อมีการเปิดกว้างทางธุรกิจก็มีความต้องการใช้บริการทางด้านนี้มากขึ้น ประกอบกับธนาคารต่างประเทศสามารถประกอบธุรกิจประเภทนี้ได้ด้วย จึงมีการผ่อนคลายการเปิดบัญชีดังกล่าว แต่ที่ยังไม่อนุญาตให้ฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศ ก็เพราะต้องการให้คนเอาเงินที่ได้จากการขายสินค้าและบริการกลับเข้ามาสู่ประเทศไทย นอกจากนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงกำหนดให้ผู้ส่งออกเอาเงินเข้ามาภายใน 180 วัน แต่เขาก็ยังมีทางเลือกว่าจะเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศหรือเปลี่ยนเป็นเงินบาทก็ได้

³¹ข้อ 14(1) แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534

³²ข้อ 14 วรรคท้าย, อ้างแล้ว.

(2) เงินฝากเงินตราต่างประเทศรวมทุกสกุลและทุกบัญชีของผู้ฝากแต่ละรายต้องมียอดคงเหลือในแต่ละวันไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดสำหรับบุคคลธรรมดา หรือ 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดสำหรับนิติบุคคล ทั้งนี้ เว้นแต่ผู้ฝากเป็นส่วนราชการ องค์การของรัฐ องค์การของรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจของประเทศไทย หรือเป็นผู้มีบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศอยู่แล้วในวันที่ 1 เมษายน 2534³³

การกำหนดวงเงินไว้เพราะคาดว่าเป็นเงินที่มากเพียงพอสำหรับการทำธุรกิจนำเข้าและส่งออก ถ้าต้องการฝากมากกว่านี้ต้องขออนุญาตเพื่อทางการจะได้ทราบจะเอาเงินไปทำอะไร ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ไม่ให้มีการเปิดบัญชีเงินฝากเกินความจำเป็น

(3) การถอนเงินจากบัญชีต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อจ่ายแก่บุคคลในต่างประเทศตามที่ระบุในข้อ 15(1) ถึง (5)* แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534 และเพื่อชำระคืนเงินกู้หรือดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารรับอนุญาต โดยมีเอกสารหลักฐานประกอบตามที่เจ้าพนักงานกำหนดหรือถอนเพื่อขายให้แก่ธนาคารรับอนุญาต³⁴

(4) การฝากเงินตราต่างประเทศ กรณีเงินที่ฝากเป็นเงินตราต่างประเทศที่ได้มาด้วยประการอื่นอันมิใช่ค่าของที่ส่งออกนอกประเทศ³⁵

³³ข้อ 14(3), อ้างแล้ว

*ดูรายละเอียดในหัวข้อ "ข้อจำกัดทางการเงิน"

³⁴ข้อ 20, อ้างแล้ว และข้อ 19 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534

³⁵ข้อ 14(2), อ้างแล้ว.

หรือกรณีการถอนเงินจากบัญชีมิใช่วัตถุประสงค์เพื่อชำระค่าของที่นำเข้า³⁶ การฝากหรือถอนเงินตราต่างประเทศดังกล่าวที่มีมูลค่าเกินกว่าครั้งละ 5,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่า ผู้ฝากต้องยื่นรายงานแบบ ธ.ต.3 และผู้ถอนต้องยื่นรายงานแบบ ธ.ต.4 ต่อธนาคารรับอนุญาต

(5) ในการถอนเงินตราต่างประเทศจากบัญชีเงินฝากเพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์ในต่างประเทศ³⁷ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ตามข้อ 15(1) ถึง (5) แห่งประกาศกระทรวงการคลังฯ ข้างต้นที่มีจำนวนเงินเกินกว่าที่กำหนดไว้ ผู้ถอนต้องยื่นคำขอแบบ ธ.ต.5* ต่อธนาคารรับอนุญาตและธนาคารต้องส่งให้เจ้าพนักงานเป็นผู้อนุญาต

(6) กรณีที่ส่วนราชการ องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือนิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นขอถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของตนโดยมีหนังสือแจ้งพร้อมด้วยแบบ ธ.ต. ที่เกี่ยวข้องจากส่วนราชการ องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจหรือนิติบุคคลดังกล่าว ตัวแทนรับอนุญาตมีสิทธิอนุมัติให้ถอนเงินตราต่างประเทศดังกล่าวแทนทางการได้ทุกกรณีโดยไม่จำกัดจำนวน³⁸

³⁶ข้อ 17(2), อ้างแล้ว.

³⁷ข้อ 17(3), อ้างแล้ว.

*ธ.ต.5 : คำขอกฎหมายขอซื้อเงินตราต่างประเทศหรือถอนเงินจากบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศ ซึ่งไม่อยู่ในข่ายที่ธนาคารพาณิชย์จะอนุญาตได้เอง

³⁸ข้อ 6 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 30 เมษายน

(7) การถอนเงินจากบัญชีเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินตราต่างประเทศสกุลอื่น เพื่อนำเข้าฝากในบัญชีทำไม่ได้³⁹ เว้นแต่จะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินสกุลที่แลกเปลี่ยนเพื่อจ่ายให้แก่บุคคลในต่างประเทศภายใน 3 เดือน⁴⁰ (ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน)

การเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารในต่างประเทศต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานก่อน

การเปิดบัญชีเงินฝากเงินตราต่างประเทศของบุคคลต่อไปนี้เป็นไปได้โดยไม่ต้องขออนุญาตและไม่จำกัดวงเงิน และการฝากหรือถอนเงินตราต่างประเทศจากบัญชีก็ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องยื่นรายงานแบบ ร.ต.3 แบบ ร.ต.4 หรือคำขอแบบ ร.ต.5⁴¹

(1) บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศและชาวต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวไม่เกิน 3 เดือน

(2) สถานทูตต่างประเทศและผู้ได้รับเอกสิทธิ์ทางการทูต

(3) ทบวงการชำนัญพิเศษแห่งองค์การสหประชาชาติ องค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ รวมทั้งพนักงาน ผู้เชี่ยวชาญ หรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติการกิจเพื่อทบวงการชำนัญพิเศษ องค์การหรือสถาบันนั้น ๆ ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในประเทศไทย

³⁹ข้อ 19 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534

⁴⁰ข้อ 20(2), อ้างแล้ว.

⁴¹ข้อ 13 และข้อ 15, อ้างแล้ว.

(4) เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของสถานทูตต่างประเทศ
ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ

(5) เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของทบวงการชำนัญพิเศษ
แห่งองค์การสหประชาชาติ องค์การหรือสถาบันระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ

(6) ชาวต่างประเทศที่เข้ามาปฏิบัติงานชั่วคราวใน
ประเทศไทย

กรณีเงินตราต่างประเทศที่ฝากเป็นธนบัตร ธนาคาร
บัตร หรือเหรียญกษาปณ์เงินตราต่างประเทศให้ฝากได้ไม่เกินวันละ 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ-
อเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด เว้นแต่ผู้ฝากเป็นบุคคลตามที่กล่าวในข้อ (1), (2)
และ (3)

ข. การส่งหรือนำออก

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ "ข้อจำกัดทางการเงิน"
การส่งหรือนำออกซึ่งเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศ ทั้งเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดและธุรกรรม
เงินทุน มิได้มีลักษณะเป็นการจำกัดต่อการใช้หรือหามาใช้ซึ่งเงินตราแต่อย่างใด กฎเกณฑ์
ทางกฎหมายที่เป็นอยู่เป็นกลไกของทางการที่ใช้ในการควบคุมทางด้านเงินตรา เพื่อประโยชน์
ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงินระหว่างประเทศมิให้เงินไหลเข้าออกอย่างไม่เป็นระบบ
จนก่อให้เกิดปัญหา และมีหลักฐานง่ายต่อการตรวจสอบติดตาม ซึ่งกลไกดังกล่าวระบุไว้ใน
ข้อ 15 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องคำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต
ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534 ดังนี้

เมื่อตัวแทนรับอนุญาตตรวจสอบและพอใจว่าเอกสาร
หลักฐานประกอบที่ผู้ซื้อเงินตราต่างประเทศยื่นเป็นเอกสารหลักฐานที่แท้จริงถูกต้องและเป็น
ไปตามที่เจ้าพนักงานกำหนดแล้ว ให้ตัวแทนรับอนุญาตขายเงินตราต่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์
ประสงค์ต่อไปนี้ได้

(1) เพื่อลงทุนในกิจการที่ต่างประเทศหรือให้กู้ยืม
แก่กิจการในเครือในต่างประเทศ เป็นจำนวนไม่เกินปีละ 5,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ
อเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด*

(2) เพื่อส่งเงินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของคนไทยที่ย้าย
ถิ่นฐานไปพำนักอยู่ต่างประเทศเป็นการถาวรเป็นจำนวนไม่เกินปีละ 1,000,000 ดอลลาร์
สหรัฐอเมริกาหรือเทียบเท่าตามอัตราตลาดต่อผู้รับแต่ละราย*

(3) เพื่อส่งเงินมรดกให้แก่ผู้รับมรดกซึ่งมีถิ่นพำนัก
ถาวรในต่างประเทศเป็นจำนวนไม่เกินปีละ 1,000,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือเทียบ
เท่าตามอัตราตลาดต่อผู้รับแต่ละราย*

(4) เพื่อส่งไปให้ครอบครัวหรือญาติพี่น้องซึ่งมีถิ่น
พำนักถาวรในต่างประเทศเป็นจำนวนไม่เกินปีละ 100,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาหรือ
เทียบเท่าตามอัตราตลาดต่อผู้รับแต่ละราย*

(5) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเดินทาง : ถ้าซื้อในรูป
ตราสารทางการเงินยังคงมีวงเงินจำกัด คือ ถ้าไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา
หรือเทียบเท่าตามอัตราตลาด ซื้อกับตัวแทนรับอนุญาตได้เลย แต่ถ้าเกินต้องขออนุญาตก่อน
ส่วนการซื้อเป็นเงินสดหรือบัตรเครดิต ไม่มีการกำหนดวงเงิน (ชนบัตร, ธนาคารบัตร
และเหรียญกษาปณ์) เหตุที่มีการกำหนดวงเงินเพราะ แม้การผ่อนคลายเป็นเปิดให้ทำอะไร
สะดวกมากขึ้น แต่ก็ยังอยากทราบว่า ผู้ซื้อเงินตราต่างประเทศจะเอาเงินไปทำอะไร เพื่อ
ประโยชน์ในการติดตาม กรณีค่าสินค้าเข้า-ออก ค่าบริการ ค่าการศึกษา ค่าลิขสิทธิ์ เป็น
กรณีที่มีหลักฐาน แต่ถ้าอยู่ในรูปเช็ค ตราพท์ จะไม่มีทางทราบว่าเขาเอาเงินไปทำอะไร

---

*ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อ "ข้อจำกัดทางการเงินเกี่ยวกับธุรกรรมเงินทุน"

เพราะไม่มีหลักฐาน และจำนวนเงิน 20,000 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ก็เป็นจำนวนมากพอสำหรับการใช้จ่ายของบุคคลอยู่แล้ว

(6) เพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกจากที่กล่าวข้างต้นและมีใช้เพื่อซื้อสังหาริมทรัพย์หรือหลักทรัพย์ในต่างประเทศ (ซึ่งต้องขออนุญาตทุกกรณี⁴²) เนื่องจากกรณีอื่นนอกจาก (1)-(5) จะมีหลักฐานซึ่งง่ายต่อการที่ทางการจะตรวจสอบติดตาม

จากการศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทย สรุปได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมิได้มีส่วนใดที่มีลักษณะเป็นข้อจำกัดทางการเงินเพื่อธุรกรรมเดินสะพัดตามพันธะข้อ 8 มาตรา 2 (ก) หรือเพื่อธุรกรรมเงินทุนตามพันธะข้อ 6 มาตรา 3 เลย จึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยมิได้มีการปฏิบัติหรือดำเนินนโยบายที่ขัดกับพันธะดังกล่าว* นอกจากนี้ แม้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมฯ ของไทยจะยังคงมีกลไกที่เป็นการควบคุมทางด้านเงินตราก็มิได้สร้างปัญหาโดยตรงต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นการควบคุมโดยกำหนดวิธีหรือกระบวนการเท่านั้น เช่น ยื่นรายงานแบบ ธ.ต. หรือยื่นคำขอแบบ ธ.ต. เป็นต้น โดยเฉพาะการกำหนดวงเงินก็มิได้หมายความว่า หากใน

---

⁴²ข้อ 17 แห่งประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง คำสั่งรัฐมนตรีให้ไว้แก่ตัวแทนรับอนุญาต ลงวันที่ 19 มีนาคม 2534

* แต่มีข้อสังเกตว่า แม้กฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยจะมิได้มีการจำกัดทางการเงิน แต่ขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับระบบราชการบางอย่างในแบบเดิมก่อนการผ่อนคลาย เช่น พิธีการทางเอกสารอาจพิจารณาได้ว่าก่อให้เกิดความล่าช้า ยุ่งยาก และเป็นอุปสรรคต่อการชำระและโอนเงินได้ และเป็นการเพิ่มต้นทุนทั้งเวลาและกำลังคนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ

การทำธุรกรรมที่มีการใช้เงินเกินกว่าวงเงิน ส่วนที่เกินจะทำได้เลย แต่หากมีความจำเป็นและเหตุผลเพียงพอ แม้จะมีความต้องการใช้เงินเกินกว่าวงเงินที่กำหนดก็อาจทำได้ ถ้าได้รับอนุญาตจากทางการ

และจากการศึกษาเนื้อหาของกฎหมายที่สรุปได้ว่ากฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยมิได้สร้างปัญหาโดยตรงต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ ในทางปฏิบัติก็เช่นเดียวกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นมิได้เกิดจากการควบคุมของกฎหมายไทย แต่เป็นปัญหาความเสี่ยงทางการเมืองของประเทศนั้นมากกว่า ดังเช่น เนื่องจากปัญหาทางการเมืองปัจจุบันของประเทศกลุ่มตะวันออกกลาง ทำให้ธนาคารรับอนุญาตของไทยไม่รับซื้อตราสารทางการเงินที่เกิดจากการทำธุรกรรมกับกลุ่มประเทศดังกล่าว เพราะมีความเสี่ยงสูง แต่การออกตราสารทางการเงินเพื่อชำระค่าสินค้านำเข้าจากกลุ่มประเทศดังกล่าวยังกระทำได้อยู่

หากพิจารณาถึงกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของต่างประเทศ เทียบเคียงกับกฎหมายควบคุมฯ ของไทย จะพบว่ากฎหมายของไทยก็มิได้มีการควบคุมในลักษณะที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หรือจัดหามาใช้ซึ่งเงินตราเพื่อธุรกรรมระหว่างประเทศแตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศมากนัก ในบางประเทศทั้งประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศอุตสาหกรรมใหม่หรือ NICs (NEWLY INDUSTRIALIZED COUNTRIES) และประเทศกำลังพัฒนาแถบเอเชียที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกับประเทศไทยก็ยังคงมีการควบคุมในลักษณะเช่นเดียวกับประเทศไทย นอกจากนี้ในบางประเทศที่พัฒนาแล้วยังมีข้อจำกัดทางการเงินอยู่ด้วย แม้จะเป็นประเทศที่รับพันธะข้อ 8 ก็ตาม

- ข้อจำกัดทางการเงิน

มีบางประเทศที่รับพันธะข้อ 8 ตั้งข้อจำกัดในการชำระและโอนเงินในการทำธุรกรรมเดินสะพัดกับประเทศอิรักและบุคคลในดินแดนของอิรักและคูเวต อาทิ

เช่น สหราชอาณาจักร (แจ้งต่อกองทุนฯ เมื่อ 13 สิงหาคม 1990)⁴³ สหรัฐอเมริกา (แจ้งต่อกองทุนฯ เมื่อ 21 สิงหาคม 1990)⁴⁴ สวีเดน (แจ้งต่อกองทุนฯ เมื่อ 10 กันยายน 1991)⁴⁵ และฟิลิปปินส์ (แจ้งต่อกองทุนฯ เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 1991)⁴⁶ เป็นต้น โดยประเทศเหล่านี้ได้อ้างถึงคำตัดสินของคณะกรรมการบริหารของกองทุนฯ ที่ 144-(52/51) [the Fund's Executive Board Decision No. 144-(52/51)] เกี่ยวกับการตั้งข้อจำกัดทางการเงินด้วยเหตุผลเพื่อคุ้มครองความมั่นคงของชาติหรือความมั่นคงระหว่างประเทศ ซึ่งมีเหตุมาจากวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียระหว่างอิรัก-คูเวต

โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้มีกฎระเบียบของกระทรวงการคลัง (Treasury Department regulations) ออกมาหลายฉบับเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมทางการค้าและการเงินระหว่างประเทศ คือ Cuban Assets Control Regulations, The Foreign Assets Control Regulations, Libyan Sanctions Regulations และ Iraqi Sanctions Regulations ซึ่งตั้งข้อจำกัดในการชำระและโอนเงินระหว่างประเทศต่อการทำธุรกรรมกับรัฐหรือคนชาติของ คิวบา อิรัก กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ลิเบีย และเวียตนาม ประกอบกับกำหนดให้ทรัพย์สินของประเทศเหล่านี้ที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาทิ้งอยู่ใน "บัญชีเงิน

---

⁴³ EXCHANGE ARRANGEMENTS AND EXCHANGE RESTRICTIONS, ANNUAL REPORT 1991, International Monetary Fund 1991, p.519.

⁴⁴ Ibid, p.522.

⁴⁵ Ibid, p.476.

⁴⁶ Ibid, p.392.

ฝากที่ถูกควบคุม"* (blocked account) เช่นเดียวกับทรัพย์สินของเอสโทเนีย แลตเวีย และลิทัวเนีย ซึ่งถูกควบคุมตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ภายใต้กฎหมาย The Foreign Funds Control Regulations แต่การชำระเงินเกี่ยวกับการเดินทางระหว่างสหรัฐอเมริกา กับคิวบา กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี ลิเบีย และเวียดนาม ของคนชาติของประเทศเหล่านี้รวมถึงคนชาติสหรัฐอเมริกา ทำได้เช่นเดียวกับการที่คนชาติสหรัฐอเมริกาจะโอนเงินให้เครือญาติสนิทที่อาศัยอยู่ในคิวบา กัมพูชา และเวียดนาม* * นอกจากนี้ยังมี The South African Transactions Regulations ซึ่งบัญญัติตาม The Comprehensive Anti-Apartheid Act of 1986 ได้ตั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับการค้า การให้กู้ยืม และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับประเทศอาฟริกาใต้ และล่าสุดในปี 1990 ได้มีการตั้งข้อจำกัดทางการเงินในการทำธุรกรรมกับดินแดนของคูเวตที่ถูกยึดครองโดยอิรักและการนำเข้าสินค้าและบริการจากดินแดนดังกล่าว ซึ่งการมีข้อจำกัดทางการเงินกับประเทศเหล่านี้รวมถึงธุรกรรมเงินทุนด้วย

---

*บัญชีเงินฝากธนาคารของลูกค้านานาชาติที่รัฐบาลควบคุมไว้ด้วยเหตุผลบางประการ อาทิ เพื่อควบคุมเงินเพื่อและลดปริมาณอุปสงค์ส่วนเกินในระบบเศรษฐกิจ เพื่อจำกัดการใช้จ่ายของชาวต่างชาติ ฯลฯ สหราชอาณาจักรเคยใช้วิธีการนี้หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรมได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนหรือในภาวะสงครามบัญชีเงินฝากในธนาคารของชาติที่เป็นศัตรูก็จะถูกปิดโดยรัฐบาลในประเทศนั้น และการใช้เงินในบัญชีดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐบาลผู้ควบคุม

** โดยได้มีการกำหนดวงเงินไว้ดังนี้ โอนเงินให้เครือญาติสนิทในคิวบาไม่เกิน 500 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อ 3 เดือน กัมพูชาและเวียดนามไม่เกิน 300 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อ 3 เดือน แต่ถ้าเป็นการโอนเพื่อช่วยเหลือการอพยพบุคคลเหล่านี้^๕นอกจากประเทศดังกล่าวเพิ่มให้อีก 500 และ 750 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาทตามลำดับ

และตาม The Johnson Act, 18 U.S.C. 955 ได้ห้ามมิให้
 คนชาติสหรัฐอเมริกาทำความตกลงที่จะก่อให้เกิดข้อผูกพันทางการเงินหรือขยายเงินลงทุน
 ในต่างประเทศกับรัฐบาลซึ่งผิดนัดชำระเงินตามข้อผูกพันที่มีกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกา⁴⁷

สวีเดนก็ยังคงมีข้อจำกัดเกี่ยวกับธุรกรรมเงินทุนโดยห้ามมิให้คนชาติ
 ผากเงินทุนไว้ในบัญชีของธนาคารต่างประเทศหรือชำระเงินและรับชำระเงินผ่านบัญชีดังกล่าว
 แต่ยกเว้นให้ผากได้ถ้าคนชาตินั้นประกอบธุรกิจซึ่งตั้งอยู่ในต่างประเทศ หรือเป็นผู้ส่งออก
 สินค้าและบริการ ผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังห้ามมิให้มีการลงทุนในประเทศ
 แอฟริกาใต้ เช่นเดียวกับที่ฟิลิปปินส์ก็มีข้อจำกัดดังกล่าว

- การควบคุมทางด้านเงินตรา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐยังคงต้องมีกลไกบางอย่างเพื่อควบคุม
 การไหลเข้า-ออกของเงินตรามีให้มีการเคลื่อนย้ายเงินตราไปในลักษณะที่จะกระทบต่อ
 เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยน
 เงินตราของต่างประเทศหลายประเทศจึงมีลักษณะที่เป็นการควบคุมทางด้านเงินตรา ซึ่งจะ
 หยอกตัวอย่างได้ดังนี้

: สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายกำหนดว่าบุคคลที่จะเดินทางเข้ามา
 หรือออกไปจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งนำเงินตราสกุลท้องถิ่นหรือเงินตราต่างประเทศ เช็คเดิน
 ทาง ธนาณัติ หรือพันธบัตรระบุชื่อผู้ถือที่เปลี่ยนมือได้ ที่มีมูลค่าเกินกว่า 10,000 ดอลลาร์
 สหรัฐอเมริกาติดตัวไปด้วย ต้องแจ้งรายละเอียดดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานศุลกากร ณ จุด
 เข้าหรือออกนั้น⁴⁸

⁴⁷Ibid, p.524.

⁴⁸Ibid, p.524.

: สหราชอาณาจักร ตาม the Tender to Contract Facility of the Export Credits Guarantee Department กำหนดให้ผู้ส่งออกซึ่งประมวลโครงการเกี่ยวกับการลงทุนขนาดใหญ่ซึ่งเป็นเงินสกุลดอลลาร์แคนาดา ดอยช์ มาร์ค เยน ฟรังก์สวิส หรือดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เมื่อจำนวนเงินตามสัญญามีมูลค่าตั้งแต่ 10,000,000 ปอนด์ขึ้นไป ผู้ส่งออกจะต้องจัดหาวิธีการเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างจำนวนเงินที่ผู้ส่งออกเสนอในการประมวลและผลตอบแทนตามสัญญา⁴⁹

: สิงคโปร์ กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของสิงคโปร์กำหนดว่า หากธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทที่ประกอบธุรกิจทางการเงินจะให้เงินกู้แก่คนต่างด้าวเกินกว่า 5,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ จะต้องขอความเห็นและปรึกษากับเจ้าพนักงานทางการเงินก่อน (Monetary Authority of Singapore) หรือให้เงินกู้แก่คนชาติที่จะนำไปใช้นอกสิงคโปร์เกินกว่า 5,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ จะต้องขอความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานทางการเงินก่อน⁵⁰

: สวีเดน มีการกำหนด EXCHANGE SURRENDER REQUIREMENTS ไว้ว่าเงินรายได้จากการส่งสินค้าออกจะต้องมาแลกเปลี่ยนเป็นสกุลท้องถิ่น (kroner) หรือนำมาฝากไว้ในบัญชีเงินตราต่างประเทศสำหรับการชำระเพื่อธุรกรรมที่ทำกับต่างประเทศ

และมีการกำหนดห้ามมิให้คนชาติทำกรรมกรรมประกันชีวิตในต่างประเทศที่มีเบี้ยประกันเกินกว่า 3,000 โครนต่อปี (kroner) นอกจากนั้นการทำธุรกรรมเกี่ยวกับตัวเงินหรือพันธบัตรจะต้องกระทำผ่านผู้ค้าเงินรับอนุญาต (authorized currency trader) ที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้า (broker) ซึ่งได้รับอนุญาตจากธนาคาร

⁴⁹ Ibid, p.520

⁵⁰ Ibid, p.443.

กลาง (Sveriges Riksbank) และจะต้องนำตัวเงินหรือพันธบัตรต่างประเทศมาฝากไว้กับธนาคารดังกล่าว⁵¹

: ฟิลิปปินส์ ทางกรฟิลิปปินส์ได้กำหนดสกุลเงิน (PRESCRIPTION OF CURRENCY) ที่คนชาติจะได้รับจากการส่งออกสินค้าและบริการไว้เฉพาะบางสกุลเท่านั้น⁵² และจะต้องนำเงินดังกล่าวเข้ามาภายในประเทศภายใน 60 วันนับแต่วันส่งสินค้า โดยกำหนด EXCHANGE SURRENDER REQUIREMENTS ให้นำเงินนั้นมาแลกเปลี่ยนเป็นสกุลเปโซภายใน 3 วันทำการนับแต่วันที่ได้นำมา⁵³

ในการชำระหรือโอนเงินเพื่อธุรกรรมระหว่างประเทศ ได้มีการกำหนดวงเงินตามประเภทธุรกรรม ซึ่งเมื่อเกินกว่าวงเงินจะต้องได้รับอนุมัติจากการ โดยมีเอกสารหลักฐานประกอบตามที่กำหนด⁵⁴

นอกจากนั้น มีหลายประเทศที่ยังคงมีการควบคุมทางด้านเงินตรา โดยวิธีกำหนด EXCHANGE SURRENDER REQUIREMENTS อาทิเช่น ฝรั่งเศส อิตาลี เม็กซิโก นอร์เวย์ เกาหลี⁵⁵

---

⁵¹ Ibid, p.476..

* อาทิเช่น ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ดอยช์มาร์ก ฟรังก์ฝรั่งเศส ปอนด์สเตอร์ลิง เยน และบาท เป็นต้น

⁵² Ibid, p.392..

⁵³ Ibid, p.395.

⁵⁴ Ibid, p.393.

⁵⁵ Ibid, p.581-583.

4.1.2 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทย กับการหลีกเลี่ยงจากการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับเงินตรา

ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยได้ผูกค่าของเงินบาทไว้กับปอนด์สเตอร์ลิง เนื่องจากประเทศไทยได้ทำการติดต่อค้าขายกับสหราชอาณาจักรและประเทศในเครือจักรภพเป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลจึงยึดมั่นในหลักการที่จะดำรงค่าของเงินบาทให้มีเสถียรภาพมั่นคง ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จในการรักษาค่าเงินบาทให้มีความมั่นคงในระดับ 11 บาทต่อ 1 ปอนด์สเตอร์ลิงเป็นเวลานาน โดยมีได้มีการควบคุมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราแต่อย่างใด

ต่อมาเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง การค้าต่างประเทศของไทยถูกตัดขาด ทนสำรองเงินตราซึ่งส่วนใหญ่ผูกไว้ที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกาถูกกักทำให้เงินหมุนเวียนภายในประเทศขาดทุนสำรองหนุนหลัง ต้องใช้หลักทรัพย์รัฐบาลชดเชยส่วนที่ขาดไป ในปี พ.ศ. 2485 ญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกเข้าสู่ประเทศไทยและบังคับให้ไทยปรับอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทกับเงินเยนเป็น 100 บาทต่อ 100 เยน ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนขณะนั้นที่จริงคือ 100 บาทต่อ 156 เยน เท่ากับไทยถูกบังคับให้ลดค่าเงินบาทลงร้อยละ 36 ดังนั้นฝ่ายที่ได้รับประโยชน์ทันทีคือประเทศญี่ปุ่น เพราะเมื่อซื้อสินค้าจากฝ่ายไทยนั้น ญี่ปุ่นจะเสียเงินเยนน้อยลง

จากการที่ญี่ปุ่นเคลื่อนทัพเข้าสู่ประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยติดต่อกับค้าขายกับประเทศอื่น ๆ ไม่ได้นอกจากกับประเทศญี่ปุ่นและดินแดนที่ญี่ปุ่นยึดครองเท่านั้น เพื่อให้การค้าขายระหว่างไทยกับญี่ปุ่นดำเนินไปได้อย่างสะดวก เจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นได้พยายามที่จะบังคับให้มีการตกลงทางการเงินระหว่างไทยกับญี่ปุ่นขึ้น สำระสำคัญประการหนึ่งคือให้ใช้เงินเยนเป็นเงินตราชำระหนี้ระหว่างประเทศทั้งสอง จากข้อเสนอดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบฐานะการคลังของประเทศไทยขณะนั้นต่างแสดงความไม่พอใจเนื่องจากอาจสร้างปัญหาแก่ฐานะการคลังของประเทศ และการทำความตกลงดังกล่าวมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน แต่เป็นพันธะที่คล้ายกับประเทศผู้ชนะกับผู้แพ้สงคราม แต่เจ้าหน้าที่เหล่านั้นก็ไม่มีอิทธิพลที่จะต่อต้านการกดดันของญี่ปุ่นได้ ในที่สุดได้มีการทำความตกลงในหลักการ

ระหว่างกระทรวงการคลังไทยและญี่ปุ่นรวมเป็นเอกสารหลายฉบับ ซึ่งความตกลงเหล่านี้ทั้งหมดอาศัยบันทึกฉบับหนึ่งเรียกว่า "Memorandum of Agreement" (บันทึกความตกลง) ระหว่างกระทรวงการคลังไทยและญี่ปุ่น ลงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2485 เป็นหลัก โดยเฉพาะความตกลงในวิธีการปฏิบัติระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับธนาคารแห่งประเทศไทย ญี่ปุ่น ที่ระบุให้ใช้เงินเยนเท่านั้นในการชำระหนี้ ถือว่าเป็นการจัดการแบบการชำระเงินทวิภาคี (BILATERAL PAYMENTS AGREEMENTS) ตามความหมายของกองทุนฯ และเพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปของประเทศ และเพื่อความสะดวกในการดำเนินการตามข้อตกลงกับญี่ปุ่นข้างต้นเท่าที่จำเป็น จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเงินตราในภาวะฉุกเฉิน พ.ศ. 2485 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2485 และจะสิ้นสุดการใช้บังคับโดยอัตโนมัติตามวาระที่สงครามสิ้นสุดลง (สงครามได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2488) ซึ่งสาระสำคัญประการหนึ่งคือ กำหนดให้เงินเยนและหลักทรัพย์ที่เป็นเงินเยนเป็นส่วนหนึ่งของทุนสำรองเงินตราตามกฎหมาย ดังนั้นจึงให้ออกธนบัตรได้ เมื่อมีการโอนเงินเยนและหลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่เป็นเงินเยนเข้ามาเป็นทุนสำรองเงินตรา⁵⁶

---

⁵⁶อำนาจ ศรีสุขสันต์, ดัชนีค่าเงินบาทและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2531, หน้า 24. และ สมหญิง ภูษาร, นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนของไทย พ.ศ. 2514-2521, วิทยานิพนธ์หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2524, หน้า 37-39.

ระหว่างสงครามประเทศไทยได้เริ่มการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอย่างเข้มงวด อย่างไรก็ตามเนื่องจากการติดต่อกับต่างประเทศในระยะนั้นกระทำอยู่กับญี่ปุ่นและดินแดนอื่นที่อยู่ภายใต้การครอบครองของญี่ปุ่นเท่านั้น การจัดการเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับเฉพาะเงินเยนที่ได้รับจากการส่งสินค้าออกที่ส่งออกไปขายให้แก่กองทหารของญี่ปุ่นที่ครอบครองดินแดนต่าง ๆ อยู่

ประสบการณ์ทางการเงินของประเทศไทยระหว่างสงครามได้สร้างแรงกดดันอย่างหนักให้แก่ภาวะเศรษฐกิจ และบั่นทอนความสามารถในการบริหารของเจ้าหน้าที่ทางการเงินในขณะนั้นอย่างมาก ด้วยความจำเป็นและแรงบังคับของสภาพแวดล้อมเจ้าหน้าที่ทางการเงินจึงต้องดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเฉพาะเรื่องไป โดยพยายามให้มีผลกระทบต่อประเทศชาติน้อยที่สุด ฐานะการเงินอันไม่มั่นคงและภาวะเงินเฟ้อระหว่างสงครามทำให้เจ้าหน้าที่ทางการเงินตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรักษาเสถียรภาพทางการเงินโดยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน จึงได้บัญญัติ "พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา พ.ศ. 2485" ขึ้น โดยให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่จะออกกฎกระทรวงหรือประกาศข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับการปริวรรตเงินตราได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ พระราชบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ เพื่อสงวนไว้ซึ่งทองคำและเงินตราต่างประเทศ และเพื่อช่วยดุลการชำระเงิน โดยการรวบรวมเงินตราต่างประเทศไว้ในแหล่งกลางคือระบบธนาคาร และควบคุมการใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ รวมทั้งให้ประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2488 โดยญี่ปุ่นเป็นผู้แพ้สงคราม ประเทศไทยมีความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก เพื่อนำมาบูรณะประเทศ ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2489 ค่าเงินบาทได้ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการให้เท่ากับทองคำหนัก 0.09029 กรัม และ 40 บาทต่อ 1 ปอนด์ หรือ 10.075 บาทต่อ 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา และยังคงมีการควบคุมการค้าต่างประเทศและ

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราอย่างเข้มงวด โดยในระยะแรก (พ.ศ. 2489) รัฐบาลโดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ใช้ระบบควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราทุกอย่างในอัตราที่กำหนดขึ้นเป็นทางราชการ เพราะต้องการที่จะรวมเงินตราต่างประเทศที่ได้มาทั้งหมดเข้าไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย อันเป็นแหล่งกลางแต่แหล่งเดียว แล้วจัดสรรเงินที่ได้มานั้นเพื่อรายจ่ายต่าง ๆ ตามความจำเป็น รวมทั้งรายจ่ายเพื่อกิจการของรัฐบาลด้วย กล่าวคือ ผู้ที่ส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศจะต้องนำเงินตราต่างประเทศที่ได้รับจากค่าสินค้าออกนั้นเข้ามาขายแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้ที่ขอซื้อเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการในต่างประเทศก็ต้องมาซื้อจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในอัตราที่ทางธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้กำหนด เรียกว่า "อัตราทางการ" ต่อมาปรากฏว่าได้มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในตลาดมืดในอัตราที่สูงกว่าอัตราทางการมาก ดังนั้นในปี พ.ศ. 2490 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการควบคุมเสียใหม่โดยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา (MULTIPLE EXCHANGE RATE SYSTEM) คือ มีอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเสรีและตลาดทางการ โดยให้อัตราแลกเปลี่ยนเสรีสูงกว่าตลาดทางการ* นอกจากอัตราแลกเปลี่ยนทั้งสองอัตราแล้ว ยังมีอัตราผสมโดยคิดถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักระหว่างอัตราทางการและอัตราเสรีในท้องตลาด ซึ่งนำมาใช้กับการส่งตึก ยาง และไม้สักออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

---

*อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราคือ การที่รัฐบาลควบคุมให้ผู้ส่งออกนำเงินตราต่างประเทศทั้งหมดมาขายให้แก่ธนาคารกลาง แล้วธนาคารกลางก็จะเป็นผู้จัดสรรเงินตราต่างประเทศนั้น การนำเข้าสินค้าใดที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ธนาคารกลางก็จะขายเงินตราต่างประเทศให้ในราคาถูก สินค้าใดที่จัดเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ธนาคารกลางก็จะขายเงินตราต่างประเทศให้ในราคาแพง ซึ่งเมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองใหม่ ๆ มีหลายประเทศที่ใช้ระบบนี้

การใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราดังกล่าว มีส่วนช่วยทำให้ฐานะเงินตราต่างประเทศของประเทศไทยมั่นคงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี พ.ศ. 2490-2494 เป็นช่วงที่ดุลการค้าของไทยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เงินทุนสำรองระหว่างประเทศของไทยเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว⁵⁷ ทำให้ทางการสามารถผ่อนคลายนโยบายการควบคุมการแลกเปลี่ยนลงไปเรื่อย ๆ อย่างไรก็ดีตามในปี พ.ศ. 2496 ฐานะทางการค้าต่างประเทศของไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อม ภาวะความรุ่งเรืองของสงครามเกาหลีเริ่มหมดไป สินค้าออกสำคัญ ๆ ที่เคยขายได้ราคาดีกลับตกต่ำลง ส่วนทางด้านสินค้าเข้ากลับเพิ่มมากขึ้น การค้าของประเทศไทยเริ่มขาดดุลเป็นครั้งแรก ในปลายปี พ.ศ. 2496 ทางการจึงได้นำมาตรการจำกัดการนำเข้าโดยตรงอย่างเข้มงวดมาใช้ โดยให้ผู้นำเข้าสินค้าทุกประเภทต้องขออนุญาตการนำเข้าจากกระทรวงเศรษฐกิจก่อน และในที่สุดให้สินค้านำเข้าทุกประเภทต้องใช้อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเสรีทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2497 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเงินยิ่งเสื่อมลงไปอีก จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รัฐบาลต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขนโยบายการเงิน การคลัง ตลอดจนนโยบายอัตราแลกเปลี่ยน กล่าวคือ รัฐบาลได้ตระหนักว่านโยบายบริวารตราที่ใช้อยู่ไม่อาจยับยั้งภาวะเงินเฟ้อหรือแก้ปัญหาการขาดดุลทางการค้าได้เพราะสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงแตกต่างไปมากจากเมื่อเริ่มใช้นโยบายดังกล่าว ประกอบกับแรงกดดันจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่จะให้รัฐบาลไทยเลิกใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราและหันมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนอัตราเดียว

---

⁵⁷ ภาณุพงศ์ นิธิประภา, "ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราของไทย : บทเรียนจากประสบการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่สอง", วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 3, กันยายน 2531

(SINGLE EXCHANGE RATE SYSTEM) รัฐบาลจึงตัดสินใจเลือกใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราในปี พ.ศ. 2498 และรัฐบาลได้จัดตั้งทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราขึ้น (EXCHANGE EQUALIZATION FUND : EEF) เพื่อทำการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในตลาด ป้องกันการเคลื่อนไหวอันผิดปกติของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในท้องตลาด และเพื่อให้อัตราแลกเปลี่ยนมีเสถียรภาพเหมาะสมแก่ฐานะเศรษฐกิจการเงินของประเทศ⁵⁸

ดังนั้นนับแต่ปี พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา ประเทศก็มิได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตราที่มีการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับเงินตราหรือการใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราที่ขัดต่อหลักการของพันธะข้อ 8 มาตรา 3 และเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศอีกเลย

4.1.3 กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทยกับการรับแลกเปลี่ยนเงินสกุลของตนที่ต่างประเทศถืออยู่

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 ว่ารัฐทุกรัฐต่างก็อยากให้สกุลเงินของตนเป็นที่ยอมรับจากคู่สัญญาในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ โดยให้ผู้รับเงินมีความมั่นใจว่าเมื่อได้รับเงินสกุลของรัฐนั้นก็จะสามารถเอาเงินดังกล่าวไปแลกเปลี่ยนเป็นสกุลอื่นซึ่งเป็นที่เชื่อถือได้ คือการทำให้สกุลเงินของตน "แลกเปลี่ยนได้" ขณะเดียวกันหากผู้รับเงินมีความต้องการที่จะรับชำระด้วยเงินตราต่างประเทศ เมื่อเงินสกุลของรัฐนั้นเป็นสกุลที่แลกเปลี่ยนได้หรือเป็นที่ยอมรับ รัฐก็สามารถที่จะเอาเงินสกุลตนไปแลกเปลี่ยนเป็นสกุลต่างประเทศ เพื่อให้

---

⁵⁸ รังสรรค์ หทัยเสรี, พันธะข้อ 8 และนโยบายบริหารตราเสรี : ผลกระทบเชิงธุรกิจต่อภาคเอกชนทั่วไป, จุฬาลงกรณ์วารสาร, ฉบับที่ 8/9, ปีที่ 2/3, กรกฎาคม-ธันวาคม 2533, หน้า 104-105.

คนชาตินำมาใช้ในการชำระหนี้ตามธุรกรรมระหว่างประเทศได้ ดังนั้นหากสกุลเงินของรัฐใดไม่สามารถแลกเปลี่ยนได้ ก็จะสร้างปัญหาให้แก่คนชาติของรัฐนั้นเองในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ

กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทย ในปัจจุบันก็เช่นเดียวกับมิได้มีข้อจำกัดในการรับแลกเปลี่ยนเงินสกุลของตนที่ต่างประเทศถืออยู่แต่อย่างใด โดยตามข้อ 3 แห่งประกาศเจ้าพนักงานควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงิน ลงวันที่ 1 เมษายน 2534 และข้อ 4 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 20 (พ.ศ. 2534) ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2534 ระบุให้ธนาคารในต่างประเทศส่งธนบัตรเงินบาทที่รับแลกไว้ เข้ามาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ส่งกลับออกไปได้โดยไม่จำกัดวงเงิน และให้ธนาคารรับอนุญาตส่งธนบัตรเงินบาทออกไปให้ธนาคารในต่างประเทศแลกได้ไม่เกินจำนวนเงินบาทหรือเงินตราต่างประเทศที่ส่งเข้ามาแลกเปลี่ยน

4.2 การทำธุรกรรมกับประเทศที่มีใช้ภาคีกองทุนฯ

แม้ข้อตกลงของกองทุนฯ จะบัญญัติขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ของรัฐสมาชิกเท่านั้น แต่รัฐที่มีได้เป็นสมาชิกก็อาจได้รับประโยชน์จากข้อตกลงดังกล่าวได้ เนื่องจากตามพันธะข้อ 11 มาตรา 1 กำหนดห้ามมิให้รัฐสมาชิกหรือตัวแทนทางการเงินของรัฐสมาชิกทำธุรกรรมกับรัฐหรือคนในดินแดนของรัฐที่มีได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ ไปในทางที่ขัดต่อวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ

วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของกองทุน คือ การปรับปรุงยกเลิกข้อบังคับต่าง ๆ อันเป็นอุปสรรคทางการเงิน ซึ่งจะก่อให้เกิดอุปสรรคเชื่อมโยงทางการค้า เป็นหลักการที่ระบุไว้ในพันธะข้อ 8 ดังนั้นเมื่อประเทศไทยประกาศรับพันธะข้อ 8 ก็เท่ากับว่า พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ประเทศไทยหรือตัวแทนทางการเงินก็ควรที่จะทำธุรกรรมกับรัฐหรือคนในดินแดนของรัฐที่มีได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ ไปในทางที่มีได้ขัดต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวของกองทุนฯ ตามความผูกพันที่มีอยู่ในพันธะข้อ 11 มาตรา 1 กล่าวคือ ข้อบังคับใดที่เป็นอุปสรรคทางการเงินในการทำธุรกรรมกับรัฐที่มีได้เป็นสมาชิก ประเทศไทยจะต้องพยายาม

ปรับปรุงยกเลิกข้อบังคับดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3 ว่า กองทุนฯ ไม่ต้องการให้รัฐที่มีได้เป็นสมาชิกอยู่ในฐานะที่ต่ำกว่ารัฐสมาชิกกองทุนฯ เพราะ ฉะนั้นเมื่อประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราที่ใช้กับการทำ ธุรกิจกับรัฐสมาชิกกองทุนฯ อย่างไรก็ตามควรใช้กฎหมายดังกล่าวกับการทำธุรกิจกับรัฐที่มี ได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ เช่นกัน

เมื่อกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทยมิได้สร้างปัญหาโดยตรงต่อการทำธุรกิจกับรัฐสมาชิกกองทุนฯ ในการทำธุรกิจกับรัฐที่มีได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ ก็ควรจะมีผลอย่างเดียวกัน

เท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เป็นการศึกษาถึงตัวบทกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศไทยว่าจะ เป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกรรมระหว่างประเทศหรือไม่ แต่ ประสิทธิภาพของธุรกรรมระหว่างประเทศมิได้ขึ้นอยู่กับ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคแต่เพียงอย่างเดียว ควรที่จะมีการเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นในระบบการเงินไทย โดยลดการแทรกแซงของทางการเพื่อให้กลไกตลาดทำงานได้เต็มที่ เพื่อ สนับสนุนให้ธุรกิจและสถาบันการเงินไทยสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้มากขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพซึ่งที่ผ่านมาทางการได้ดำเนินนโยบายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว หลายประการ จากเดิมที่เคยบงกชคุ้มครองและเข้มงวดกวดขัน มาเป็นการผ่อนปรนมากขึ้นเรื่อย ๆ ในหลักเกณฑ์ปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดการแข่งขันและความคล่องตัวในการบริหารงานของสถาบันการเงิน ตลอดจนกระจายทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาทิเช่น

(1) นโยบายปลดปล่อยดอกเบี้ยเสรี : ทางการได้ประกาศยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทุกประเภท (เงินฝากประจำ มีผลบังคับตั้งแต่ 16 มีนาคม 2533 และเงินฝากออมทรัพย์ มีผลบังคับตั้งแต่ 8 มกราคม 2535) และยกเลิกเพดานดอกเบี้ยเงินกู้ยืม (มีผลบังคับตั้งแต่ 1 มิถุนายน 2535) โดยให้สถาบันการเงินต่าง ๆ สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้ด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลสนับสนุนให้กลไกตลาดดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ธนาคารพาณิชย์มีความคล่องตัวในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับความ

ต้องการเงินทุนของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งและสอดคล้องกับฐานะของแต่ละธนาคาร ตลอด
 จะมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยเฉพาะการแข่งขันทางด้านราคาซึ่ง
 จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อทั้งผู้ออมและผู้ลงทุน โดยในส่วนของผู้ออม การแข่งขันทาง
 ด้านราคาของธนาคารพาณิชย์จะทำให้ผู้ออมได้รับอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าการปราศจากการ
 แข่งขัน ขณะที่ผู้ลงทุนหรือผู้กู้ก็จะได้รับสินเชื่อนำอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมและมีทางเลือกใน
 การแสวงหาเงินกู้ได้มากขึ้น

(2) นโยบายผ่อนคลายนโยบายการเงินตรา : การประกาศรับพันธะข้อ 8 กองทุน
 การเงินระหว่างประเทศและการผ่อนคลายนโยบายการเงินตราซึ่งเริ่มดำเนินการตั้งแต่
 22 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นมา

(3) นโยบายขยายขอบข่ายการดำเนินธุรกิจของสถาบันการเงิน : ในอดีต
 สถาบันการเงินที่จดทะเบียนดำเนินธุรกิจแต่ละประเภท จะไม่สามารถดำเนินธุรกิจนอก
 เนื่องจากที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ อาทิ ธนาคารพาณิชย์จะประกอบธุรกิจอื่นนอกเหนือจากการ
 ธนาคารพาณิชย์ หรือธุรกิจที่เป็นประเพณีปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ แต่ในระยะหลัง
 ความพร้อมของสถาบันการเงินต่าง ๆ ประกอบกับความต้องการของธุรกิจที่เพิ่มขึ้น ทำให้
 ทางการเริ่มเคลื่อนไหวที่จะอนุญาตให้สถาบันการเงินสามารถประกอบธุรกิจอื่น ๆ ที่มีความ
 เกี่ยวเนื่องได้มากขึ้นเรื่อย ๆ อาทิเช่น

- อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์สามารถเป็นผู้ประกันการจำหน่ายและซื้อขาย
 เอกสารประเภทหนี้ เช่น หุ้นหรือตั๋วเงินที่ออกโดยธุรกิจได้ ส่วนตราสารประเภททุน เช่น
 WARRANTS* อนุญาตให้บริษัทเงินทุนและบริษัทหลักทรัพย์เป็นผู้ประกันการจำหน่ายและซื้อขาย
- อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจด้านการบริหารเงินทุน
 หรือธุรกิจประเภท "พาณิชย์ธนกิจ" ได้เพิ่มขึ้น อาทิ การดูแลรักษาทรัพย์ (CUSTODIAN)

---

*ตราสารแสดงสิทธิในการเลือกที่จะซื้อหุ้นสามัญในอนาคต ณ ราคาและช่วงเวลา
 เวลาที่กำหนดไว้

การจัดทำหรือวิเคราะห์โครงการ (FEASIBILITY STUDY) การให้บริการปรึกษาการเข้าร่วมกิจการ ควบกิจการ หรือเข้าซื้อกิจการ เป็นต้น

นอกจากนี้ทางการยังได้ปล่อยเสรีในการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของสถาบันการเงิน โดยเน้นการส่งเสริมคุณภาพสินทรัพย์ของสถาบันการเงินเป็นสำคัญ และผ่อนคลายนกฎเกณฑ์การเปิดสาขาของสถาบันการเงิน

การผ่อนคลายนในการขยายขอบข่ายการดำเนินธุรกิจ ทำให้สถาบันการเงินต่าง ๆ สามารถทำธุรกิจที่คาบเกี่ยวกันได้ ก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริหารงานของสถาบันการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และลูกค้าผู้ใช้บริการจะได้รับประโยชน์สูงสุด

(4) นโยบายพัฒนาตราสารทางการเงิน : เนื่องจากตราสารทางการเงินเป็นส่วนประกอบสำคัญของตลาดการเงินซึ่งจะช่วยให้สถาบันการเงินและธุรกิจสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพคล่องหรือระดมทุนได้คล่องตัวในต้นทุนที่ต่ำและป้องกันความเสี่ยงจากการลงทุนตลอดจนเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายของทางการ ฉะนั้นในการเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นให้ระบบการเงินไทยจึงควรที่จะมีการพัฒนาตราสารทางการเงินควบคู่กันไปด้วย อาทิเช่น

ตราสารคุ้มครองความเสี่ยง

- SWAPS*

---

*มี 2 รูปแบบคือ INTEREST RATE SWAPS และ CURRENCY SWAPS

INTEREST RATE SWAPS : การเปลี่ยนพันธะการชำระดอกเบี้ยเงินกู้ (จะไม่ครอบคลุมถึงเงินต้น) จากอัตราลอยตัวเป็นอัตราคงที่ หรือจากอัตราคงที่เป็นอัตราลอยตัวภายในวงเงินและระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งโดยปกติแล้วระยะเวลาจะอยู่ระหว่าง 2-7 ปี และวงเงินโดยทั่วไปจะทำกันตั้งแต่ 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกาขึ้นไป โดยทั่วไปการทำ INTEREST RATE SWAPS มักจะมีฝ่ายที่สามเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวกลางซึ่งส่วนใหญ่จะเป็น

(ต่อ)

สถาบันการเงิน กรณีที่สถาบันการเงินไม่สามารถจัดหาลูกค้าที่เหมาะสมให้กับลูกค้าในขณะนั้น
ได้ สถาบันการเงินนั้นก็จะทำตัวเป็นลูกค้าเอง นอกจากนี้สถาบันการเงินที่ทำหน้าที่เป็นตัว
กลางมักจะเป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์จากการประหยัดต้นทุนดอกเบี้ยให้เป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย
ที่เกี่ยวข้องและสถาบันการเงินจะได้รับค่าตอบแทนในรูปของค่าธรรมเนียม (UPFRONT FEE)

CURRENCY SWAPS : สัญญาการแปลงหนี้เงินกู้ต่างสกุลที่มีมูลค่าเท่ากันมีระยะเวลา
เวลาครบกำหนดชำระคืนเหมือนกัน ภายในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ สำหรับดอกเบี้ยเงินกู้
คู่สัญญามีสิทธิที่จะเลือกทำ INTEREST RATE SWAPS ควบไปด้วยหรือไม่ก็ได้ วิธีการทำ
CURRENCY SWAPS เป็นการทำข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาสองฝ่ายที่จะนำเงินต้นในสกุลเงินที่
แตกต่างกันมาแลกเปลี่ยนกัน ณ อัตราแลกเปลี่ยนหนึ่ง ซึ่งจะเป็อัตราแลกเปลี่ยนในวันทำ
สัญญาหรืออัตราแลกเปลี่ยนตามที่ตกลงกันระหว่างคู่สัญญาทั้งสอง เมื่อสัญญาครบกำหนด
แล้วทั้งสองฝ่ายจะต้องนำสกุลเงินที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนกันในวันทำสัญญามาคืนฝ่ายตรง
ข้าม ณ อัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้ในวันทำสัญญาหรืออัตราแลกเปลี่ยนอื่น ๆ ตามที่ตกลงกัน หาก
เงินต้นมีภาระดอกเบี้ยอยู่ด้วย สัญญา CURRENCY SWAPS ก็จะมีการแลกเปลี่ยนดอกเบี้ย
เช่นเดียวกับเงินต้นตลอดอายุสัญญาด้วย ในทางปฏิบัติแล้วสถาบันการเงินจะทำหน้าที่เป็น
ตัวกลางในการทำ SWAPS เพื่อให้ผู้กู้ทั้งสองฝ่ายมาแปลงหนี้ซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายก็จะได้
รับประโยชน์จากการแปลงหนี้ดังกล่าว ส่วนธนาคารพาณิชย์จะได้รับค่าธรรมเนียมในการ
จัดการ แต่ต้องมีการรับผิดชอบในกรณีที่ผู้แปลงหนี้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดละเลยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

- OPTIONS*

*มี 2 รูปแบบคือ CURRENCY OPTIONS และ INTEREST RATE OPTIONS

(IR OPTIONS)

CURRENCY OPTIONS : เป็นสิทธิในการเลือกซื้อ (call) /ขาย (put) เงินตราต่างประเทศโดยผู้ซื้อ Options สามารถเลือกใช้อัตราที่ตกลงกันไว้ในสัญญาหรืออัตราตลาด แล้วแต่ทางเลือกใดจะเป็นประโยชน์แก่ลูกค้ามากที่สุด และยังมีโอกาสเลือกที่จะใช้สิทธิหรือไม่ใช้สิทธิตามสัญญา Options ก็ได้ โดยปกติ Options จะมี 2 ลักษณะคือ American Options จะให้สิทธิลูกค้าเลือกใช้อัตราแลกเปลี่ยนวันใดก็ได้ระหว่างสัญญา ขณะที่ European Options จะเปิดโอกาสให้เลือกเฉพาะใช้อัตราแลกเปลี่ยนวันสิ้นสุดสัญญากับอัตราในสัญญาเท่านั้น ลูกค้าจำเป็นต้องจ่ายค่าธรรมเนียม (Option premium) ให้แก่ธนาคารพาณิชย์ทันทีเมื่อเริ่มต้นสัญญา เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิตามสัญญา Options

IR OPTIONS : เป็นบริการที่มีลักษณะเหมือนกับ CURRENCY OPTIONS แต่มีข้อแตกต่างกันตรงที่เป็นการทำสัญญากู้ยืม โดยผู้กู้มีสิทธิที่จะเลือกใช้อัตราดอกเบี้ยขณะใดก็ได้ที่อยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือเป็นบริการทางการเงินที่สถาบันการเงินเสนอให้แก่ลูกค้า เพื่อช่วยในการบริหารภาระหนี้สินหรือภาระหนี้สินทางด้านดอกเบี้ย บริการเหล่านี้รวมถึง CAP, FLOOR, COLLAR และ SWAP OPTIONS

- CAP คือการกำหนดเพดานสำหรับดอกเบี้ยลอยตัว ดังนั้นผู้ซื้อบริการจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือจำกัดความเสี่ยงที่จะเกิดจากการที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

- FLOOR คือการกำหนดอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่ลูกค้าเงินฝากประเภทอัตราดอกเบี้ยลอยตัวสามารถซื้อบริการเพื่อใช้ค่าประกันระดับผลตอบแทนที่จะได้รับจากเงินฝากของตน

ตราสารเพื่อสนับสนุนการส่งออกและนำเข้าวัตถุดิบเพื่อการผลิตส่งออก ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดกลางอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในด้านเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ค้าภายในประเทศและผู้ค้าระหว่างประเทศ

- FORFAITING*

(ต่อ)

- COLLAR คือการที่ลูกค้าซื้อทั้ง CAP และ FLOOR ไว้ด้วยกัน ดังนั้นหากอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงตามภาวะตลาดสูงกว่าเพดานของ COLLAR ธนาคารพาณิชย์ก็จะชดใช้แก่ลูกค้า และหากอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงตามภาวะตลาดต่ำกว่า FLOOR และ COLLAR ลูกค้าก็จะเป็นฝ่ายที่ต้องชดเชยแก่สถาบันการเงิน

- SWAP OPTIONS คือการกำหนด CAP หรือ FLOOR ของส่วนต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยในเงินทุกสกุล บริการ SWAP OPTIONS จะให้ประโยชน์แก่ผู้ที่มีเงินทุนจากต่างประเทศและผู้ที่มีรายได้จากต่างประเทศ

* เครื่องมือทางการเงินที่ใช้เพื่อลดความเสี่ยงให้แก่ผู้ส่งออกที่ให้เครดิตทางการค้าแก่ผู้นำเข้าด้วยการนำตราสารทางการค้า อาทิ ตั๋วแลกเงิน (BILL OF EXCHANGE) หรือตั๋วสัญญาใช้เงิน (PROMISSORY NOTE) ที่ได้รับชำระเป็นค่าสินค้าจากผู้ซื้อไปขายให้แก่สถาบันผู้รับซื้อตั๋ว (FORFAITER) ซึ่งอาจเป็นธนาคารพาณิชย์ และผู้ส่งออกจะได้รับเงินสดทันทีตามมูลค่าหน้าตั๋วที่ถูกหักส่วนลดแล้วจาก FORFAITER โดยไม่ต้องรอรับชำระเงินจากผู้นำเข้าตามระยะเวลาที่ระบุในตราสารที่นำมาขาย

- FACTORING*
- LEASING**

ตราสารประเภทเครื่องมือระดมเงินฝากเช่น NCDs (NEGOTIABLE CERTIFICATE OF DEPOSITS) หรือบัตรเงินฝากที่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ ซึ่งเป็นผลดีทั้งผู้ออกบัตรคือสถาบันการเงินและลูกค้าผู้ซื้อบัตร โดยทางด้านสถาบันการเงินจะถือว่าเป็นการระดมเงินออมอย่างหนึ่งถึงแม้จะมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าเงินฝากประจำแต่ก็ดีกว่าตรงที่สถาบันการเงินสามารถบริหารเงินได้ดีขึ้น เพราะบัตรเงินฝากแต่ละใบจะมีกำหนดไถ่ถอนแน่นอนไม่สามารถไถ่ถอนก่อนกำหนด ส่วนทางด้านลูกค้าผู้ซื้อบัตรจะได้อัตราดอกเบี้ยที่สูง

---

* การรับซื้อบัญชีลูกหนี้การค้าหรือสิทธิเรียกร้องในการรับเงินที่อยู่ในรูปของใบแจ้งหนี้ต่าง ๆ เช่น ใบส่งของหรือใบวางบิล เสมือนเป็นการโอนกรรมสิทธิ์บัญชีลูกหนี้การค้าจากลูกค้าไปยังผู้ให้กู้ (FACTOR) ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็ที่ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนระยะสั้น และไม่สามารถนำเอกสารทางการค้าไปขอกู้เงินจากสถาบันการเงินอื่น ๆ เนื่องจากขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันและความเชื่อถือ สามารถนำลูกหนี้การค้าไปขายต่อให้บริษัท FACTORING แลกกับเงินทุนไปใช้ได้ทันที

** ธุรกิจที่ทำหน้าที่คนกลางในการจัดหาสินทรัพย์ประเภททุนมาให้บริการแก่ลูกค้าในรูปของการให้เช่า โดยกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังเป็นของผู้ให้เช่า (LESSOR) ส่วนผู้เช่า (LESSEE) ต้องผ่อนชำระการใช้ทรัพย์สินนั้นเป็นงวด ๆ และเมื่อสิ้นสุดสัญญา (ปกติจะไม่มีกรยกเลิกสัญญา) ผู้เช่าอาจขอเช่าต่อหรือซื้อสินทรัพย์นั้นจากผู้ให้เช่าตามเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขาย (LEASING CONTRACT) ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำมาก เนื่องจากผู้ให้เช่าได้รวมต้นทุนและกำไรไว้ในค่าเช่าในแต่ละงวดแล้ว สำหรับรูปแบบในการทำธุรกิจในแต่ละครั้งนั้นมักไม่แน่นอนขึ้นกับการร่างสัญญาระหว่างผู้ให้เช่าหรือบริษัทซื้อขายกับผู้เช่า เป็นสำคัญ

กว่าดอกเบี้ยฝากประจำ นอกจากนั้นเมื่อไม่ต้องการถือบัตรก็สามารถขายให้ผู้อื่นได้ ถ้าใช้
บริการเงินฝากประจำ หากต้องการใช้เงินก่อนครบกำหนด แม้จะสามารถถอนคืนได้ แต่
อัตราดอกเบี้ยจะลดลงเป็นอัตราดอกเบี้ยออมทรัพย์แทน (ยกเว้นกรณีฝากระยะเวลา 3
เดือน จะไม่ได้รับดอกเบี้ย)

ตราสารประเภทหนี้ เช่น เงินกู้ดอกเบี้ยลอยตัว (VARIABLE RATE
LOAN)

ตราสารประเภทกึ่งหนี้ เป็นเครื่องมือทางการเงินที่ผสมผสานเครื่องมือ
ด้านการก่อหนี้และหลักทรัพย์เข้าไว้ด้วยกัน กล่าวคือ เป็นตราสารที่สามารถแปลงหนี้เป็นทุน
ได้เมื่อเกิดการแปลงสภาพ เช่น CONVERTIBLE BONDS* นอกจากนั้นยังมี SECURITIES
WITH WARRANTS ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการระดมทุนโดยที่ธุรกิจยังไม่ต้องเพิ่มทุนในทันที
ทันใด และไม่เกิด DILUTION (มูลค่าหุ้นตามบัญชีและกำไรต่อหุ้นลดลง) ในส่วนของผู้ถือหุ้น
จนกว่าจะถึงระยะเวลาที่กำหนด

---

*Convertible bonds หมายถึง ตราสารทางการเงินที่สามารถแปลงสภาพ
จากความเป็นตราสารแสดงการกู้ยืมเงิน (หรือ Preferred stock) มาเป็นหุ้นสามัญได้
ตามเงื่อนไข ณ เวลาและราคาที่ผู้ออกกำหนดไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง Convertible
bonds คือพันธบัตรประเภทหนึ่งที่มีเงื่อนไขพิเศษจูงใจผู้ลงทุนด้วยการให้สิทธิในการแปลง
สภาพเป็นหุ้นสามัญ ทั้งนี้ก็เพื่อแลกเปลี่ยนกับข้อเสียเปรียบบางประการของตราสารนั้น ๆ
อาทิ ภาพพจน์ของธุรกิจขณะนั้นไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ Convertible bonds ยังเป็น
พันธบัตรที่จ่ายดอกเบี้ย (Coupon rates) ต่ำกว่าพันธบัตรอื่นที่มีคุณสมบัติทั่ว ๆ ไปคล้าย
คลึงกัน (แต่ไม่ให้สิทธิในการแปลงสภาพ) ซึ่งปกติอัตราดอกเบี้ยจะอยู่ระหว่างอัตราดอกเบี้ย
ตลาด และเงินปันผลที่ธุรกิจจ่ายให้แก่หุ้นสามัญ ทั้งนี้ก็เพื่อจูงใจให้ผู้ลงทุนมาซื้อ Con-
vertible bonds แทนที่จะไปลงทุนในหุ้นสามัญ

(5) นโยบายปรับปรุงระบบการชำระเงิน : เนื่องจากระบบการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ต้นทุนการทำธุรกิจในด้านที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุนและการชำระเงินอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะทำให้มีการใช้บริการและตราสารทางการเงินมากขึ้น ดังนั้นทางการจึงจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการชำระเงินให้สอดคล้องกับนโยบายอื่น ๆ โดยปรับปรุงระบบการหักบัญชีระหว่างธนาคาร พัฒนาการโอนเงินระบบ ELECTRONIC BANKING ส่งเสริมและพัฒนาการใช้บัตรเครดิต เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบเศรษฐกิจ

จากการศึกษาทั้งหมดในบทนี้สรุปได้ว่า ในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ กฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราของไทยมิได้สร้างอุปสรรคหรือปัญหาโดยตรงต่อการทำธุรกรรมดังกล่าวแต่อย่างใด เป็นเพียงแต่กลไกของรัฐที่ใช้ในการป้องกันมิให้มีการไหลเข้า-ออกของเงินตราไปในลักษณะที่จะก่อให้เกิดปัญหาต่อเสถียรภาพทางด้านเงินตราของประเทศ ส่วนทางด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มความยืดหยุ่นให้ระบบการเงินไทย เพื่อให้ธุรกิจและสถาบันการเงินของไทยสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ทางการก็ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และคาดว่าจะดำเนินการอย่างระมัดระวังรอบคอบต่อไปจนถึงขั้นปล่อยเสรีทุกด้านในที่สุด